

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
FOUNDATION FOR ECONOMIC & INDUSTRIAL RESEARCH

Τσάμη Καρατάσου 11, 117 42 Αθήνα, Τηλ.: 210 92 11 200-10, Fax: 210 92 33 977 11
Tsami Karatassou Str., 117 42 Athens, Greece, Tel.: +30-210-92 11 200-10, Fax: +30-210-92 33 977

**ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΔΑΠΑΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ &
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

Παραδοτέο Β:

**«Φορολογικές εκπτώσεις δαπανών επιστημονικής και
τεχνολογικής έρευνας των επιχειρήσεων»**

Μάιος 2012

Το **Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών** είναι ιδιωτικός, μη κερδοσκοπικός, κοινωφελής ερευνητικός οργανισμός. Ιδρύθηκε με σκοπό να προωθεί την επιστημονική έρευνα για τα τρέχοντα και αναδυόμενα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και να παρέχει αντικειμενική πληροφόρηση και να διατυπώνει προτάσεις οι οποίες είναι χρήσιμες στη διαμόρφωση πολιτικής.

Ομάδα Έργου

Νικόλαος Καραβίτης

Έφη Βράνιαλη

Copyright © 2012 Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

Απαγορεύεται η με οποιονδήποτε τρόπο ανατύπωση ή μετάφραση οποιουδήποτε μέρους της μελέτης, χωρίς την άδεια του εκδότη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΟΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
1. ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΜΕΤΡΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	9
1.1. Επισκόπηση του τύπου των εφαρμοζόμενων πολιτικών και μέτρων στο εξωτερικό	9
1.2. Επιτυχημένες πρακτικές στο εξωτερικό.....	21
2. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝ ΤΟ ΜΕΤΡΟ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΠΑΛΛΑΓΩΝ.....	35
2.1: Ομαδοποίηση των επιχειρήσεων με βάση τη συχνότητα χρήσης του μέτρου φορολογικών απαλλαγών	38
2.2: Προσδιορισμός των χαρακτηριστικών και διερεύνηση διαφορών μεταξύ των επιχειρήσεων που έχουν κάνει χρήση του μέτρου	39
2.3: Σύνδεση των καθαρών αποτελεσμάτων υφιστάμενων δομών στήριξης και των τεχνολογικών με τη φορολογική πολιτική.....	45
3. Η ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΓΙΑ ΔΑΠΑΝΕΣ ΕΤΑ.....	53
3.1: Διερεύνηση της σχέσης του ύψους των φορολογικών δαπανών ως προς τα οφέλη που προκύπτουν από τη δραστηριότητα R&D	53
3.2: Διερεύνηση της σχέσης των δαπανών ΕΤΑ με το ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης.....	56
4. ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΓΙΣΤΗ ΔΥΝΑΤΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΓΙΑ ΔΑΠΑΝΕΣ ΕΤΑ.....	59
4.1. Βελτίωση του σχεδιασμού και της αξιολόγησης των φορολογικών κινήτρων για δαπάνες ΕΤΑ.....	61
4.1.1 Βελτιστοποίηση του σχεδιασμού των φορολογικών κινήτρων	65
4.1.2 Ενίσχυση του πλαισίου αξιολόγησης των φορολογικών κινήτρων.....	81
4.2. Ενδυνάμωση του συστήματος διαχείρισης των φορολογικών κινήτρων για δαπάνες ΕΤΑ.....	85
4.2.1 Βελτίωση του συντονισμού μεταξύ ΓΓΕΤ και Υπουργείου Οικονομικών	86
4.2.2. Βελτίωση διοικητικής διαδικασίας.....	88
4.2.3. Ενίσχυση διαφάνειας και βελτίωση προσβασιμότητας.....	89
4.3. Θέσπιση αυστηρότερου ελέγχου του ύψους των φορολογικών δαπανών στο πλαίσιο της δημοσιονομικής αναπροσαρμογής.....	90
Βιβλιογραφία.....	95
Παράρτημα Κεφαλαίου 2	99
Παράρτημα Κεφαλαίου 3	101
Παράρτημα Κεφαλαίου 4.....	102

ΣΥΝΟΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η παρούσα μελέτη προσεγγίζει το θέμα της φορολογικής μεταχείρισης των **δαπανών** για Επενδύσεις σε Έρευνα και Ανάπτυξη (ΕΤΑ) των επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, γίνεται μια προσπάθεια **επανεξέτασης της ακολουθούμενης πολιτικής** των φορολογικών ελαφρύνσεων υπό το πρίσμα της διεθνούς εμπειρίας και πρακτικής και επαναδιαμόρφωσής της με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς της, λαμβάνοντας υπ' όψη το ευρύτερο εθνικό δημοσιονομικό πλαίσιο.

Αρχικά, αναλύεται η **σημασία των δαπανών επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας** για την **ανάπτυξη της οικονομίας**, όπως προκύπτει από τη διεθνή βιβλιογραφία και γίνεται μια συγκριτική επισκόπηση των αντίστοιχων δαπανών σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Στη συνέχεια, εξετάζεται ο ρόλος των συγκεκριμένων δαπανών σε μια ιδιαίτερα δύσκολη οικονομική συγκυρία, όπως η σημερινή, μέσα από την παράλληλη **χαρτογράφηση των σχετικών μέτρων που λαμβάνουν άλλες χώρες** και την ανάλυση των επιπτώσεων τους για την βελτίωση της οικονομίας. Ακολουθεί μια αναλυτική παρουσίαση του συστήματος των φορολογικών κινήτρων για δαπάνες ΕΤΑ σε διάφορες χώρες του εξωτερικού, οι οποίες τα τελευταία χρόνια μάλιστα προσφεύγουν όλο και συχνότερα στην υιοθέτηση του μέτρου αυτού.

Σε ένα ιδιαίτερα **δυσχερές και ανταγωνιστικό οικονομικό περιβάλλον**, εκτιμάται η **συμβολή της ερευνητικής δραστηριότητας** στην αναπτυξιακή διαδικασία και διερευνάται η **αποτελεσματικότητα της συγκεκριμένης φορολογικής ενίσχυσης στην Ελλάδα**. Με βάση το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο γίνεται μια προσπάθεια ερμηνείας της λειτουργίας του μέτρου αυτού και της δημοσιονομικής του επιβάρυνσης.

Τέλος, με στόχο την μέγιστη δυνατή απόδοσή του διατυπώνεται ένα ολοκληρωμένο σύνολο προτάσεων, το οποίο θα μπορούσε να ενισχύσει την πολιτική αυτή και να βελτιώσει την διαχείριση και ευρύτερη λειτουργία των συγκεκριμένων φορολογικών ενισχύσεων.

Η μελέτη του συστήματος φορολογικών εκπτώσεων δαπανών ETA των επιχειρήσεων στην Ελλάδα εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο αναθεώρησης του ελληνικού δημοσιονομικού συστήματος. Στόχος του συστήματος ενίσχυσης είναι η βελτίωση του χαμηλού ποσοστού των δαπανών ETA στο ΑΕΠ μέσω της παροχής φορολογικών κινήτρων, ενώ η έμφαση στο ελληνικό σύστημα φορολογικών κινήτρων πρέπει να δοθεί στην **απλότητα** και την **επιλεξιμότητα των δαπανών**.

Σε πολλές χώρες του εξωτερικού, σημειώνεται **τάση ενίσχυσης της γενναιοδωρίας των συστημάτων**, ενώ ο αντίκτυπος αυτής της τάσης στον σχεδιασμό των φορολογικών κινήτρων λειτουργεί με την προώθηση ολοένα και περισσότερων συστημάτων με βάση το επίπεδο της δαπάνης (level-based) σε αντίθεση με τα επαυξητικά (incremental). 24 κράτη μέλη παρουσιάζουν αυξημένη ένταση δαπανών ETA και στην πλειονότητα των κρατών μελών η ένταση των δαπανών αυτών παρουσίαζε μεγαλύτερη αύξηση μεταξύ 2006-2009 από ότι μεταξύ 2000-2006. Παρόλα αυτά το 2009 τα περισσότερα κράτη μέλη απείχαν σημαντικά από τους στόχους για το 2010, όπως τους είχαν διαμορφώσει το 2005.

Τα συστήματα **με βάση το επίπεδο της δαπάνης** είναι **πιο απλά, λιγότερα ευάλωτα σε διακυμάνσεις** ενώ **δεν θέτουν αντικίνητρα** σε επιχειρήσεις που ήδη έχουν υψηλές δαπάνες E&A, ή που η φύση των δαπανών αυτών τείνει να παρουσιάζει συχνές αυξομειώσεις. Τα συστήματα αυτά τείνουν να είναι πιο γενναιόδωρα. Από την άλλη, τα **επαυξητικά συστήματα** παρέχουν **κίνητρα για συνεχή αύξηση της ερευνητικής δραστηριότητας**, ενώ βοηθούν περισσότερο τις νέες ή μικρές επιχειρήσεις. Συγχρόνως, όμως, η θέσπιση όρων επαύξησης των δαπανών μπορεί να αποτελέσει αντικίνητρο για τις επιχειρήσεις με εκτεταμένα ερευνητικά προγράμματα καθώς και την έναρξη ή λειτουργία μακροχρόνιων ερευνητικών προγραμμάτων, ενώ η πολυπλοκότητα των επαυξητικών σχημάτων τείνει και αυτή να αυξάνει το κόστος διαχείρισης.

Σύμφωνα με μελέτες και έρευνες διεθνών οργανισμών και Ερευνητικών κέντρων (OECD, IMF, World Bank, European Commission, Ινστιτούτου Μελλοντικών Σπουδών της Κοπεγχάγης κ.α.) κρίνεται ότι οι Επενδύσεις για Έρευνα και Ανάπτυξη (ETA) αποτελούν ένα **σημαντικό στοιχείο για την**

μακροπρόθεσμη σταθεροποίηση των οικονομιών, ενώ σε περίοδο κρίσης ο ρόλος τους αποκτά μεγαλύτερη σημασία, σε μια προσπάθεια μάλιστα ολικής ανακατεύθυνσης του παραγωγικού μοντέλου της ελληνικής οικονομίας. Το σύστημα με την πλέον συχνή χρήση ανάμεσα στις υπόλοιπες χώρες είναι αυτό των φορολογικών ελαφρύνσεων. Οι φορολογικές ελαφρύνσεις στον τομέα των δαπανών ΕΤΑ τείνουν να παρουσιάζουν ορισμένα πλεονεκτήματα συγκριτικά με την άμεση κρατική ενίσχυση για ΕΤΑ, καθώς στοχεύουν στην μείωση του οριακού κόστους των επιχειρήσεων για δραστηριότητες Ε&Α, αφήνοντας το περιθώριο στις επιχειρήσεις να επιλέξουν ποια προγράμματα θα χρηματοδοτήσουν. Επιπλέον, οι φορολογικές εκπτώσεις δαπανών ΕΤΑ μπορούν να οδηγήσουν σε μια αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων σε Ε&Α, οι οποίες με την σειρά τους συμβάλλουν στην ενίσχυση της καινοτομίας και της ανάπτυξης. Επιπλέον, οι φορολογικές ενισχύσεις συντελούν σημαντικά στη μείωση της τελικής φορολογικής επιβάρυνσης της επιχείρησης.

Εφαρμόζοντας τη διεθνή πρακτική στην Ελλάδα, προκύπτει ότι ο πολλαπλασιαστής των δαπανών ΕΤΑ είναι πολύ υψηλός και δικαιολογεί τη σημασία που αποδίδεται στις δαπάνες. Ποσοτικοποιώντας τα διαθέσιμα στοιχεία, σημαίνει ότι για κάθε 1% στο ρυθμό μεταβολής των δαπανών ΕΤΑ των επιχειρήσεων (περίπου €4 εκατ.) των δύο προηγούμενων ετών, το ΑΕΠ θα μεταβάλλεται εξ αυτού του λόγου κατά 0,07% (περίπου €140 εκατ.).

Έτσι, προτείνεται η **διατήρηση του συστήματος των φοροαπαλλαγών** για τις δαπάνες έρευνας, με **παράλληλο ανασχεδιασμό** προς την κατεύθυνση της **βελτίωσης της αποτελεσματικότητας και της ελκυστικότητας του συστήματος**.

Το νέο σύστημα είναι πιο γενναιόδωρο από το ισχύον, με το δημοσιονομικό του κόστος, όμως, να παραμένει σε χαμηλό επίπεδο. Από την άλλη πλευρά αναμένονται υπερπολλαπλάσια οφέλη από την ενίσχυση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης. **Το προτεινόμενο σύστημα έχει τα εξής κύρια χαρακτηριστικά:**

1. **Αναδιοργάνωση των επιλέξιμων δαπανών** στη βάση του είδους τους (δαπάνες προσωπικού, λοιπές τρέχουσες δαπάνες, κεφαλαιουχικός

εξοπλισμός και κτίρια), ενώ καταργείται εν πολλοίς ο επαυξητικός χαρακτήρας του συστήματος.

2. **Απαλλαγή των επιχειρήσεων από τις εργοδοτικές εισφορές** για το προσωπικό που απασχολείται στην έρευνα και ανάπτυξη.
3. Για τις λοιπές τρέχουσες δαπάνες **καταργείται ο αυστηρά επαυξητικός χαρακτήρας του συστήματος** και εισάγεται ένα νέο πιο χαλαρό υβριδικό σύστημα.
4. Οι δαπάνες πάγιου εξοπλισμού **δεν εμπίπτουν πλέον σε καθεστώς τριετούς απόσβεσης**, αλλά εντάσσονται στο γενικό καθεστώς.
5. Οι δαπάνες για την αγορά γηπέδων ή κτιρίων ή για την κατασκευή ή εκσυγχρονισμό κτιρίων εξακολουθούν να μην έχουν καμία διαφορετική φορολογική μεταχείριση από τις παρόμοιες δαπάνες της επιχείρησης για μη ερευνητικούς σκοπούς.
6. **Απαλλαγή ποσοστού των εσόδων από πωλήσεις εκτός Ελλάδος** με σκοπό την **ενίσχυση της εξωστρέφειας της οικονομίας**.
7. Διοικητική αναδιοργάνωση του συστήματος, με το Υπουργείο Οικονομικών στον κεντρικό ρόλο και τη ΓΓΕΤ να ασχολείται με τις διαδικασίες πιστοποίησης. Συγχρόνως, **θεσμοθετείται σύστημα ελέγχων και αξιολόγησης των φορολογικών δαπανών**.

Το νέο καθεστώς **οδηγεί σε ένα πιο γενναιόδωρο σύστημα, κυρίως λόγω της αναμενόμενης υψηλότερης συμμετοχής των επιχειρήσεων και της απαλλαγής των εργοδοτικών εισφορών**. Δημοσιονομικά, στηριζόμενοι στο σύνολο δαπανών του 2007 και συντελεστή φορολόγησης 22,5%, εκτιμάται ότι αν όλες οι επιχειρήσεις συμμετείχαν στο τρέχον σύστημα, τότε το κόστος θα τετραπλασιαζόταν και θα ανερχόταν σε περίπου €20 εκατ. Μεταβαίνοντας στο προτεινόμενο σύστημα, το κόστος αυξάνεται στα €24 εκατ. ή περίπου 18%, εκ των οποίων τα €17 εκατ. αφορούν στην κάλυψη του μη μισθολογικού κόστους. Η προσθήκη τους κόστους ρύθμισης για τις εξαγωγές, ανεβάζει το συνολικό ποσό στα €25 εκατ. Εναλλακτικά, το κόστος που προκύπτει από τη χρήση των περιπτώσεων 3 και 4 παραπάνω εκτιμάται σε €12 εκατ. και €10 εκατ. αντιστοίχως. Συνολικά, το ύψος της φορολογικής δαπάνης για συμμετοχή όλων των επιχειρήσεων εκτιμάται ότι μπορεί να κυμανθεί από €24 εκατ. (απαλλαγές

2, 3, 4) μέχρι €34 εκατ. (απαλλαγές 2, 3, 4 και 5 με χρήση 4) και έως €49 εκατ. (απαλλαγές 2, 3, 4 και 5 με απαλλαγή 10% των εσόδων από εξαγωγές). **Το σύνολο των €49 εκατ. θα πρέπει να θεωρηθεί ως οροφή για το κόστος της φορολογικής ενίσχυσης των δαπανών.** Αν υποθέσουμε ότι το εν τρίτο από το φορολογικό όφελος μιας διετίας, δηλαδή ένα ποσό €8 εκατ.- €16 εκατ. διοχετευθεί στην ενίσχυση των δαπανών E&A, τότε **αναμένεται το πραγματικό ΑΕΠ να ενισχυθεί με €300-€600 εκατ. ετησίως.**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μελέτη του συστήματος φορολογικών εκπτώσεων δαπανών ETA των επιχειρήσεων στην Ελλάδα εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο αναθεώρησης του ελληνικού δημοσιονομικού συστήματος. Οι ιδιαίτερα δυσμενείς οικονομικές συνθήκες τις οποίες αντιμετωπίζει η χώρα την δεδομένη στιγμή σε συνδυασμό με την ενίσχυση του ευρωπαϊκού δημοσιονομικού πλαισίου και την ανάγκη διατήρησης και βελτίωσης της βιωσιμότητας του ελληνικού χρέους ώστε να μπορέσει η χώρα να επανέλθει σε αναπτυξιακή τροχιά συνιστούν παραμέτρους οι οποίες πρέπει να ληφθούν υπόψη και να ενσωματωθούν στη μελέτη αυτή.

Ο κύριος προβληματισμός γύρω από το θέμα των φορολογικών δαπανών ETA των επιχειρήσεων έγκειται όχι τόσο στην προνομιακή μεταχείριση συγκεκριμένων κατηγοριών δαπανών, όσο στις λεγόμενες δημοσιονομικές “διαρροές” που προκαλούνται εξαιτίας τους. Αυτό διότι το νομοθετικό πλαίσιο που τις διέπει διαφέρει από το αντίστοιχο των άμεσων δαπανών κυρίως ως προς τις απαιτήσεις ελέγχου της διαδικασίας και δημοσιότητας με αποτέλεσμα το κόστος τους να παραμένει “αόρατο” σε αυτούς που διαμορφώνουν την πολιτική και στους πολίτες (Burman and Phaup, 2011).

Θεωρητικά οποιοδήποτε πρόγραμμα δαπανών θα μπορούσε να μεταμορφωθεί σε μια φορολογική δαπάνη (Bradford, 2003). Κατ’αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται μια μείωση των δαπανών του προϋπολογισμού και ταυτόχρονα μια μείωση των φορολογικών υποχρεώσεων, γεγονός που προσφέρει πολλά πολιτικά πλεονεκτήματα. Από δημοσιονομικής άποψης, όμως, αλλάζει μόνο η λογιστική καταγραφή τους, ενώ εξακολουθεί να υφίσταται η σχετική δημοσιονομική επιβάρυνση.

Ωστόσο, η ενίσχυση της διαφάνειας του εν λόγω συστήματος όπως και της λογιστικής καταγραφής θα μπορούσε να οδηγήσει και αυτή στο ίδιο αποτέλεσμα, δηλαδή σε μια μείωση των συνολικών δαπανών και στην αποδοτικότερη κατανομή των πόρων. Με τις δεδομένες συνθήκες στην Ελλάδα επομένως, μεγαλύτερη πρόκληση για την διατήρηση και βελτίωση του

συστήματος αυτού παραμένει ο αποτελεσματικότερος έλεγχος των φορολογικών δαπανών και η καλύτερη και πιο συντονισμένη διαχείρισή τους, ώστε να αποφεύγεται η οποιαδήποτε δημοσιονομική δυσλειτουργία. Με άλλα λόγια, η εξέταση και βελτίωση της διαχείρισης του εν λόγω συστήματος πρέπει να εντάσσεται μέσα στα αυστηρά δημοσιονομικά πλαίσια που απορρέουν από τις ευρωπαϊκές υποχρεώσεις της Ελλάδας για ισοσκελισμένο ή πλεονασματικό προϋπολογισμό, κυρίως με βάση την νέα ευρωπαϊκή νομοθεσία για την δημοσιονομική διακυβέρνηση του Δεκεμβρίου 2011 και το νέο υπό επικύρωση δημοσιονομικό σύμφωνο του Μαρτίου 2012.

Υπό το φως των παραπάνω δεδομένων, θα επιχειρήσουμε στη μελέτη αυτή να εξετάσουμε αυτούσια τον ρόλο και την επίδραση των συγκεκριμένων φορολογικών κινήτρων στην ανάπτυξη της οικονομίας αλλά και σε συνάρτηση με τον ρόλο τους στην ισορροπία του ελληνικού δημοσιονομικού συστήματος.

Για τον σκοπό αυτό θεωρούμε κρίσιμη την μελέτη αντίστοιχων δημοσιονομικών πρακτικών και συστημάτων άλλων χωρών, ώστε να μπορέσουμε να διακρίνουμε τις βέλτιστες πρακτικές στον τομέα των φορολογικών κινήτρων για δαπάνες ΕΤΑ, αλλά και την ανάλογη αντιμετώπιση των συγκεκριμένων φορολογικών ελαφρύνσεων σε περιπτώσεις οικονομικής κρίσης. Κατόπιν θα επιχειρήσουμε να σκιαγραφήσουμε το υπάρχον ελληνικό σύστημα και την αξιοποίησή του στην πράξη από τις επιχειρήσεις, να εξετάσουμε την αποδοτικότητά του και τέλος να προχωρήσουμε στην διατύπωση προτάσεων για τη βελτιστοποίησή του.

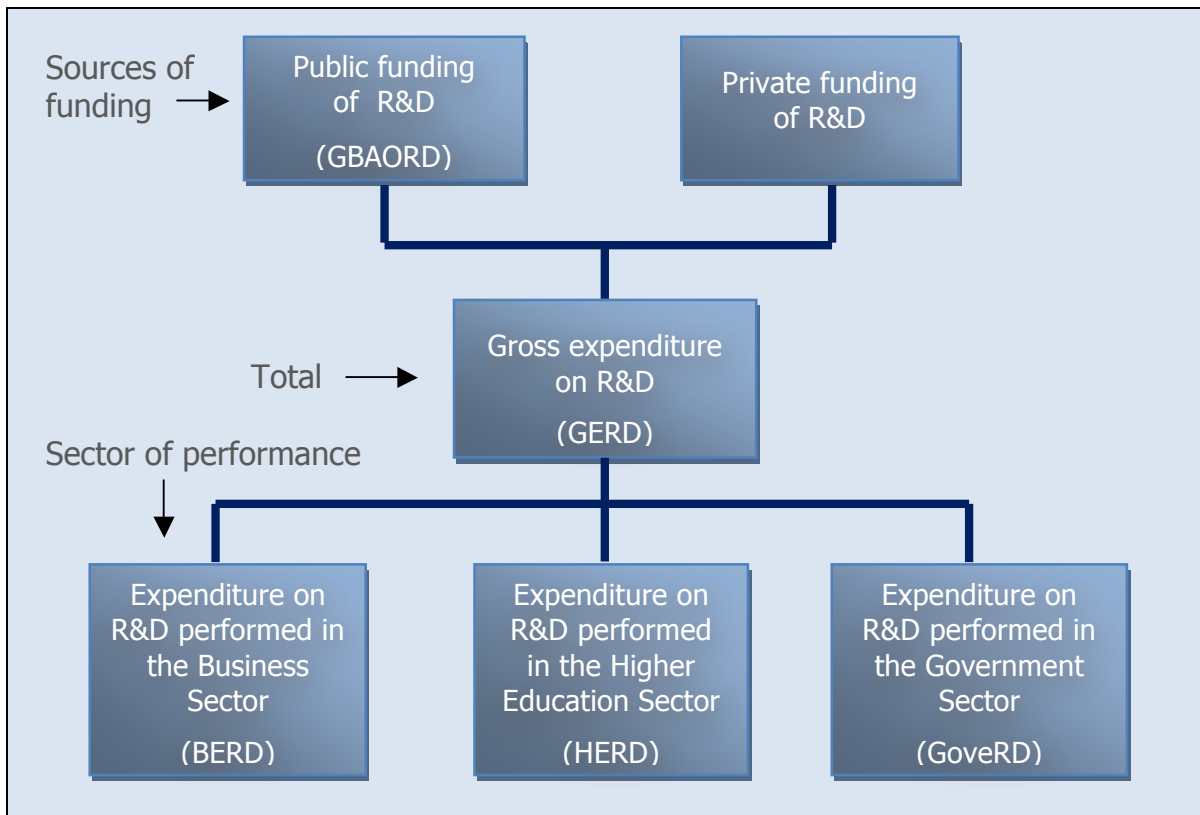
1. ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΜΕΤΡΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

1.1. Επισκόπηση του τύπου των εφαρμοζόμενων πολιτικών και μέτρων στο εξωτερικό

Την τελευταία δεκαετία η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει σημειώσει μια μικρή πρόοδο προς την κατάκτηση του στόχου του 3% του ΑΕΠ σε Επενδύσεις για Έρευνα και Ανάπτυξη (ΕΤΑ). 24 κράτη μέλη παρουσιάζουν αυξημένη ένταση δαπανών ΕΤΑ και στην πλειονότητα των κρατών μελών η ένταση των δαπανών αυτών παρουσίαζε μεγαλύτερη αύξηση μεταξύ 2006-2009 από ότι μεταξύ 2000-2006. Παρόλα αυτά το 2009 τα περισσότερα κράτη μέλη απείχαν σημαντικά από τους στόχους για το 2010, όπως τους είχαν διαμορφώσει το 2005 (European Commission, 2011). Έτσι, κατά μέσο όρο η ένταση δαπανών ΕΤΑ σε ευρωπαϊκό επίπεδο καθορίζεται κυρίως από τα τέσσερα μεγαλύτερα κράτη μέλη.

Στο παρακάτω διάγραμμα (Διάγραμμα 1.1.1) παρουσιάζονται αναλυτικά οι διαφορετικές πηγές χρηματοδότησης της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας όπως και ο τομέας δραστηριοτήτων στον οποίο απευθύνονται:

Διάγραμμα 1.1.1. Σύστημα χρηματοδότησης και επιδόσεων δαπανών ETA

Source: State Expenditure on Science & Technology and Research & Development, Forfás Ireland, 2006

Όπως διαφαίνεται από τους παρακάτω πίνακες, η κρατική χρηματοδότηση για έρευνα και τεχνολογία (GBAORD), ως μέρος του συνόλου των δημοσίων δαπανών έχουν αυξηθεί σε 20 τουλάχιστον κράτη μέλη στο χρονικό διάστημα μεταξύ 2000 και 2008 (Διάγραμμα 1.1.2). Ωστόσο, η πρόοδος αυτή στην χρηματοδότηση δαπανών ETA ως ποσοστό του ΑΕΠ παρατηρείται κυρίως σε χώρες με χαμηλά επίπεδα δημόσιας χρηματοδότησης, ενώ ταυτόχρονα παρατηρείται μια μείωση και μια σταθερότητα σε χώρες με υψηλά επίπεδα δημόσιας χρηματοδότησης.

Συγκεκριμένα, το 2008 ο δημόσιος τομέας χρηματοδότησε το 33,9% των συνολικών δαπανών ETA στην ΕΕ-27, ενώ ο ιδιωτικός τομέας το 54,8% (Διάγραμμα 1.1.3). Η τρίτη πιο σημαντική πηγή χρηματοδότησης που προσεγγίζει το 9% προέρχεται από το εξωτερικό (δημόσια και ιδιωτική), η οποία περιλαμβάνει και την ευρωπαϊκή χρηματοδότηση. Συνολικά, λοιπόν, ο δημόσιος τομέας καλύπτει λίγο περισσότερο από το ένα τρίτο των δαπανών

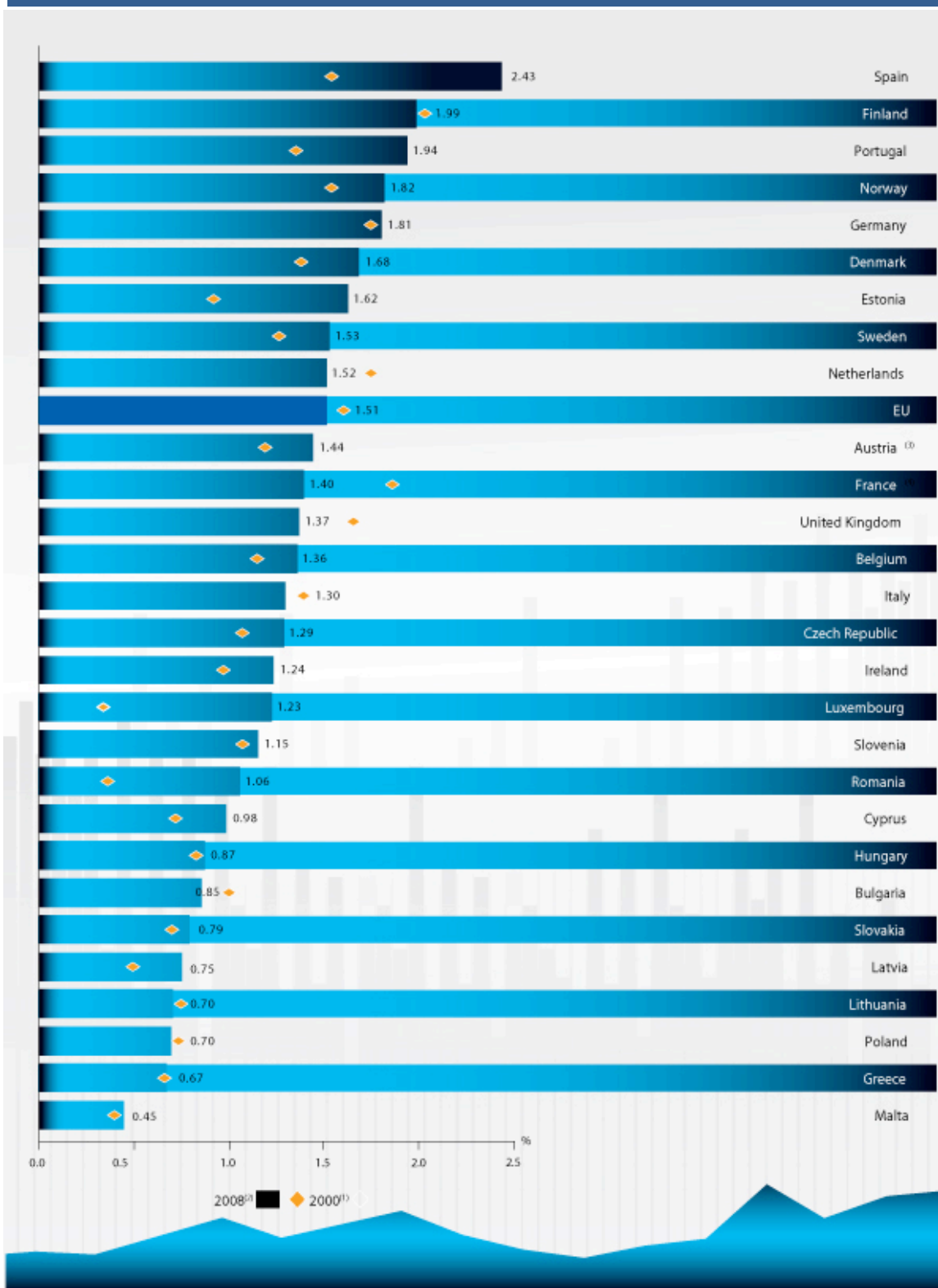
ΕΤΑ στην ΕΕ ενώ ο ιδιωτικός τομέας λίγο λιγότερο από τα δύο τρίτα. Στην ΕΕ-12¹ και στις νοτιότερες ευρωπαϊκές χώρες η συμμετοχή του δημοσίου τομέα στην χρηματοδότηση δαπανών ΕΤΑ είναι μεγαλύτερη από τον ιδιωτικό (π.χ. Κύπρος, Λιθουανία, Ρουμανία, Πολωνία, Βουλγαρία, Σλοβακία). Αντίθετα, σε χώρες όπως η Γερμανία, η Δανία, η Σουηδία και η Φινλανδία η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα υπερέχει.

Μεταξύ του 2000 και του 2008 οι χώρες που παρουσίασαν την μεγαλύτερη αύξηση δαπανών ΕΤΑ είναι η Λετονία, η Πορτογαλία, η Εσθονία, η Ισπανία, η Ρουμανία και το Λουξεμβούργο, ενώ σημαντική αύξηση σημειώθηκε και στο Βέλγιο, την Τσεχία, την Αυστρία, την Σουηδία, την Κύπρο, την Ιρλανδία και την Δανία (Διάγραμμα 1.1.2).

---

¹ Αναφερόμαστε στις 12 χώρες που προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004 και το 2007

Διάγραμμα 1.1.2. GBAORD ως % δαπανών γενικής κυβέρνησης 2000⁽¹⁾ και 2008⁽²⁾

Source: DG Research and Innovation

Data: Eurostat

Notes: (1) DK, UK : 2001; EU, CZ, SK: 2002; CY, MT, PL: 2004; HU:2005

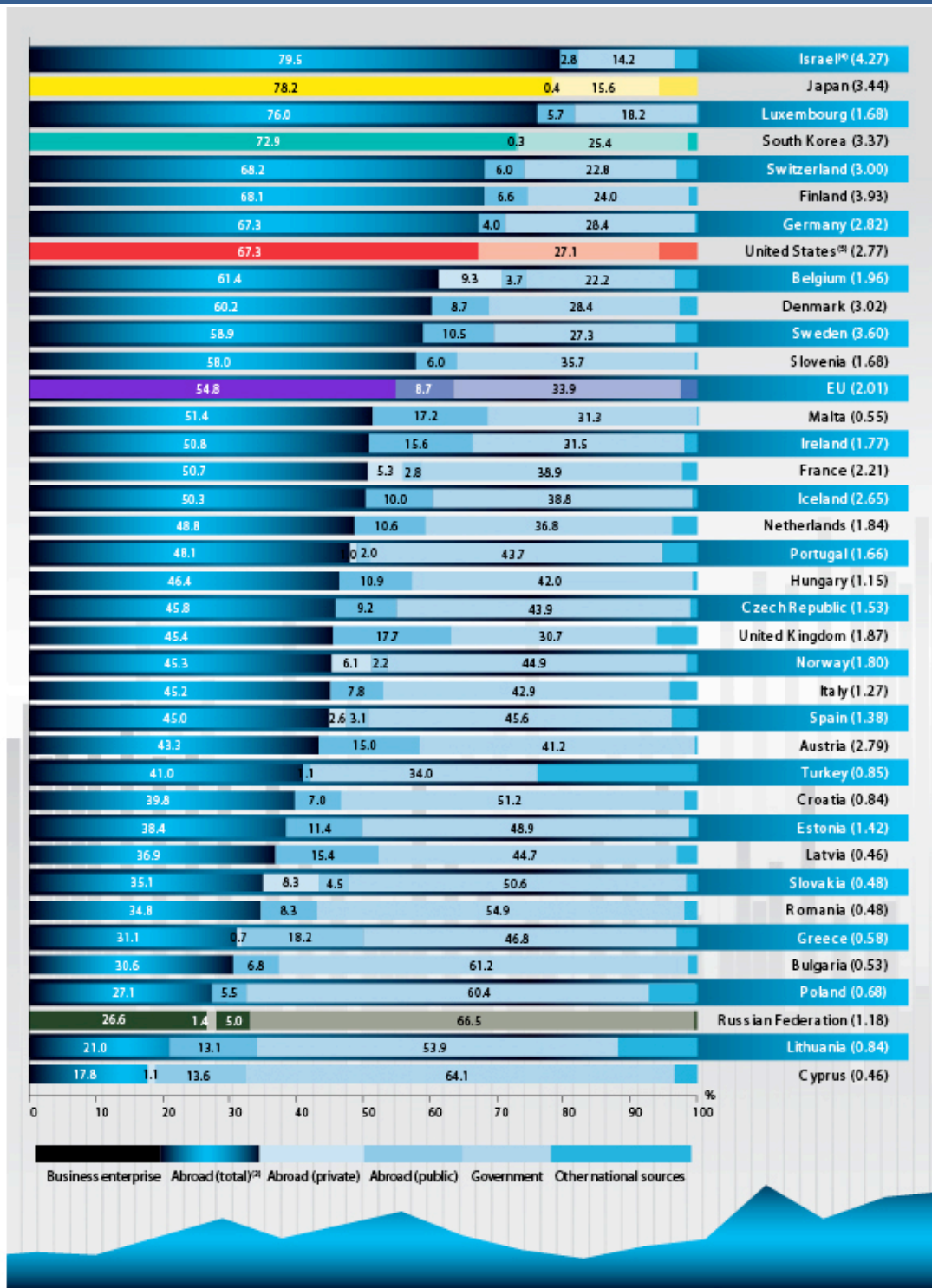
(2) EL: 2007; DK, LU: 2009

(3) AT: GBAORD refers to federal or central government expenditures only

(4) FR: There is a break in series between 2006 and the previous years

Διάγραμμα 1.1.3. Δαπάνες ΕΤΑ ανά κύρια πηγή χρηματοδότησης, 2009⁽¹⁾- Σε παρένθεση ένταση δαπανών ΕΤΑ, 2009⁽²⁾

Source: DG Research and Innovation

Data: Eurostat, OECD

Notes: (1) EL: 2005; BE, LU, NL, NO, IL: 2007; EU, BG, DE, ES, FR, IT, CY, PT, IS, CH, US, JP, CN, KR: 2008; AT: 2010

(2) EL: 2007; IS, CH, US, JP, CN, KR: 2008; AT, FI: 2010

(3) Abroad has been broken down by public and private sector for those countries for which this breakdown is available and up-to-date

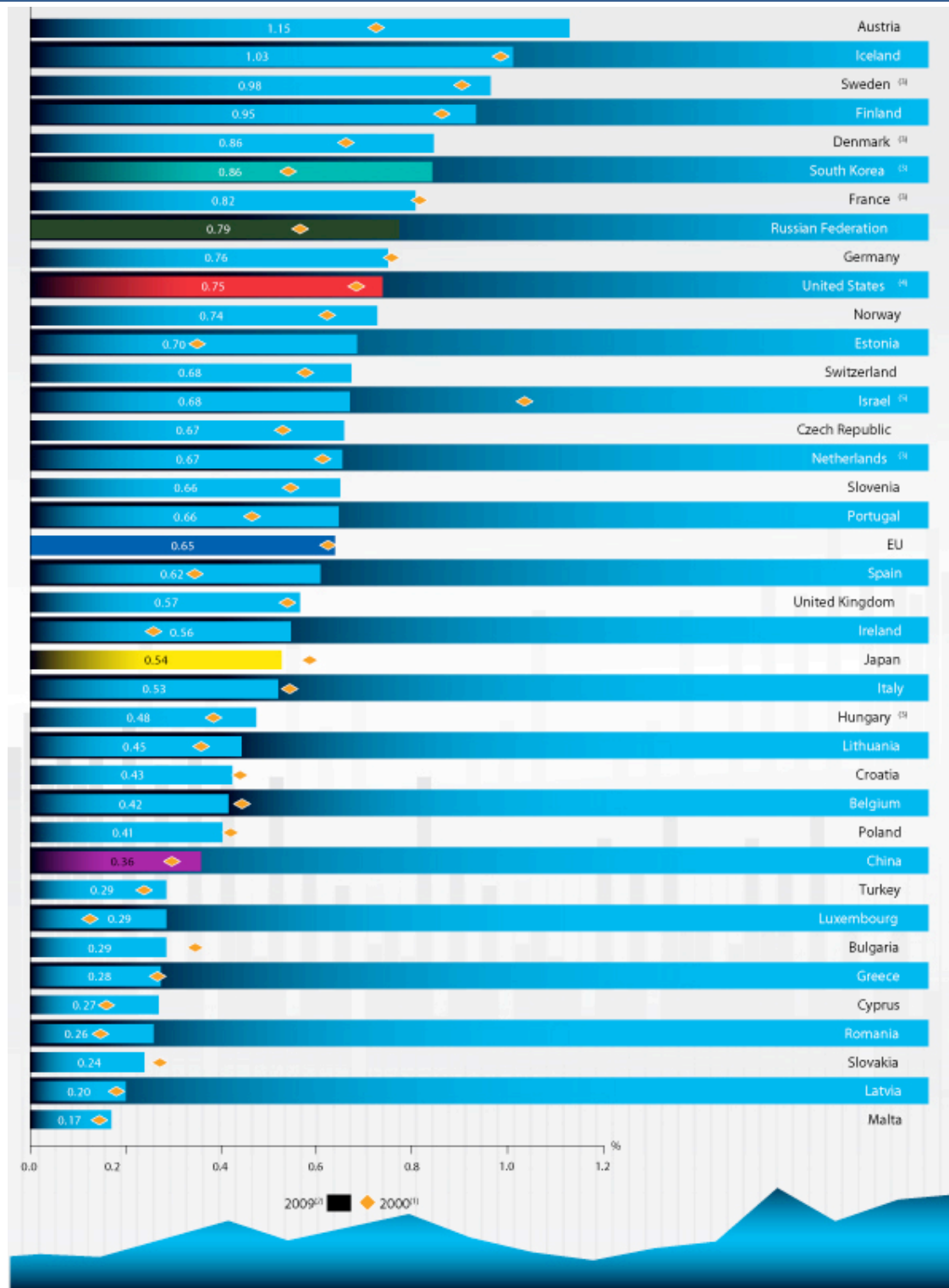
(4) IL: Defense is not included

(5) US: Most or all capital expenditure is not included; Abroad is included in business enterprise

Μεταξύ του 2000 και του 2009 οι δαπάνες ΕΤΑ ως ποσοστό του ΑΕΠ που καλύπτονταν από δημόσια χρηματοδότηση παρουσίασαν αύξηση σε 20 κράτη μέλη μεταξύ των οποίων το σημαντικότερο ποσοστό αναφέρεται στο Λουξεμβούργο, την Ιρλανδία, την Ισπανία, την Κύπρο, την Εσθονία, την Ρουμανία και την Αυστρία. Σε γενικές γραμμές, η προσπάθεια των διαφόρων χωρών για την ενίσχυση των δαπανών ΕΤΑ επιβεβαιώνεται από την αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης περισσότερο από 10% σε 15 κράτη μέλη.

Ωστόσο, πρέπει να διευκρινιστεί ότι στην δημόσια χρηματοδότηση συμπεριλαμβάνεται μόνο η άμεση χρηματοδότηση με την μορφή επιχορηγήσεων, δανείων, προμηθειών και όχι η έμμεση χρηματοδότηση με την μορφή των φορολογικών κινήτρων. Παρόλα αυτά, σε πολλά κράτη μέλη ένα σημαντικό μέρος της κρατικής ενίσχυσης για ΕΤΑ πραγματοποιείται και εμμέσως με ποικίλα φορολογικά κίνητρα.

Διάγραμμα 1.1.4. GERD χρηματοδοτούμενο από την κυβέρνηση ως % του ΑΕΠ, 2000⁽¹⁾ και 2009⁽²⁾

Source: DG Research and Innovation, Data: Eurostat

Notes: (1) DK, EL, SE, IS, NO: 2001; HR: 2002; IT, MT: 2005

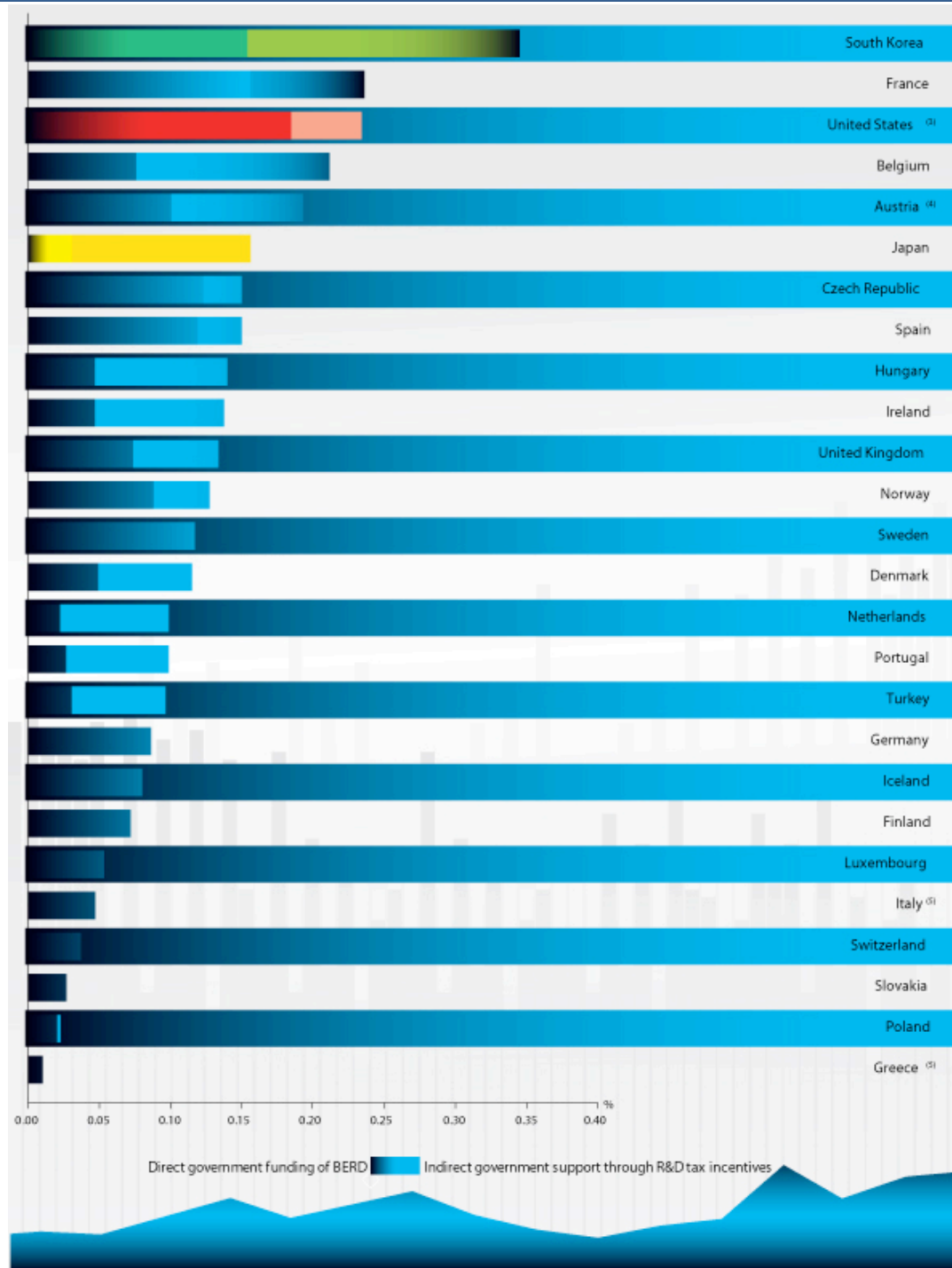
(2) EL: 2005; BE, LU, NL, NO, IL: 2007; EU, BG, DE, ES, FR, IT, CY, PT, IS, CH, US, JP, CN, KR: 2008; AT: 2010

(3) DK, FR, HU, NL, SL, SE, KR: Breaks in series occur between 2000 and 2009

(4) US: GERD does not include most or all capital expenditure

(5) IL: GERD does not include defense

Διάγραμμα 1.1.5. Άμεση και έμμεση δημόσια χρηματοδότηση δαπανών ΕΤΑ των επιχειρήσεων και φορολογικά κίνητρα για Ε&Α⁽¹⁾ ως % του ΑΕΠ, 2008⁽²⁾

Source: DG Research and Innovation

Data: OECD (based on national estimates from the Working Party of National Experts in Science and Technology(NESTI) R&D tax incentives questionnaire, January 2010 and OECD, Main Science and Technology database

Notes: (1) The R&D tax expenditure estimates do not cover sub-national R&D tax incentives

(2) EL: 2005; IE, ES LU, NL, AT, PL, SE, JP: 2007

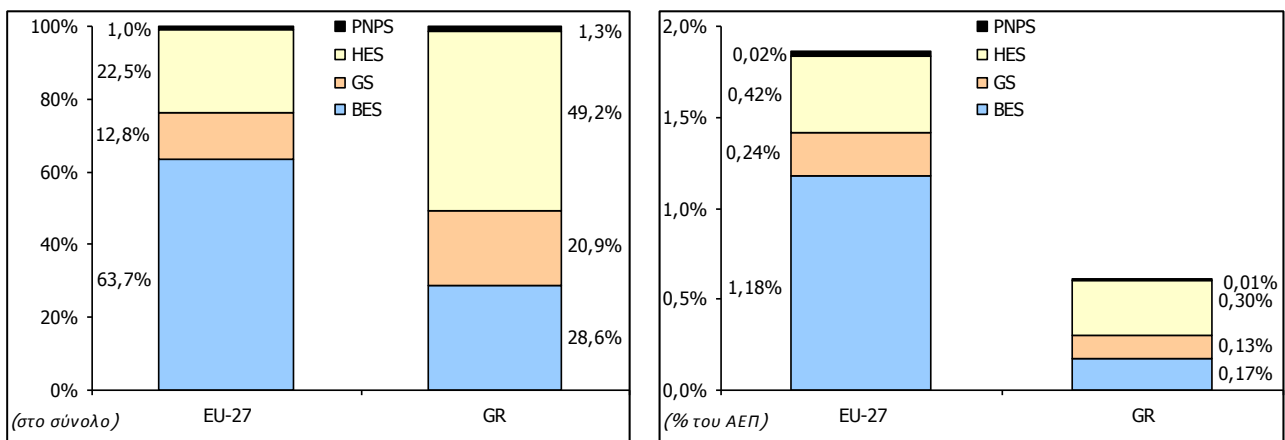
(3) US : The R&D tax expenditure estimate covers the research tax credit but excludes the expensing of R&D

(4) AT: The R&D tax expenditure estimate covers the refundable research premium but excludes other R&D allowances

(5) IT(volume tax credit of 10%) and EL(tax credit of 50% for incremental R&D) provided R&D tax incentives but the cost of those incentives was not available

Στην Ελλάδα, η έρευνα στον Ιδιωτικό Τομέα βρίσκεται σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με την ΕΕ-27. Από τα διαθέσιμα στοιχεία για το πλέον πρόσφατο έτος προκύπτει ότι ο ιδιωτικός τομέας (BES) στην Ελλάδα κάλυψε λιγότερο από το 1/3 της συνολικής εθνικής δαπάνης E&A, ενώ σχεδόν όλο το υπόλοιπο καλύπτεται κατ' ουσία από το δημόσιο τομέα (GS και HES) (Διάγραμμα 1.1.6). Η κατάσταση αυτή είναι η εντελώς αντίθετη με την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου τα σχεδόν τα 2/3 καλύπτονται από τον επιχειρηματικό τομέα. Αν λάβουμε υπ' όψη ότι οι δαπάνες έρευνας, ως ποσοστό του ΑΕΠ, στην ΕΕ είναι κατά μέσο όρο τριπλάσιες απ' όσο στην Ελλάδα, τότε αντιλαμβανόμαστε ότι ο ιδιωτικός τομέας στην Ελλάδα βρίσκεται σε ιδιαίτερα μειονεκτική θέση, καθώς οι δαπάνες έρευνας είναι μόλις το 1/7 των ευρωπαϊών ανταγωνιστών του.

Διάγραμμα 1.1.6. Η Δαπάνη Έρευνας κατά Τομέα (2007 - % του συνόλου και του ΑΕΠ)

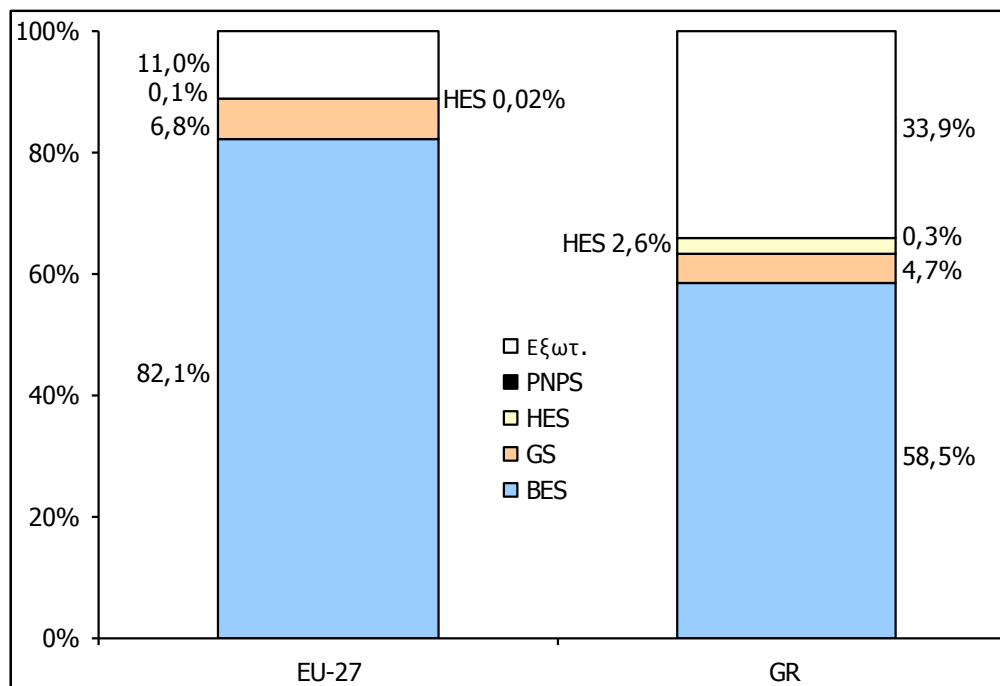

Πηγή: Eurostat

Η έρευνα στον ελληνικό ιδιωτικό τομέα κυρίως αυτοχρηματοδοτείται και καλύπτει τα εφαρμοσμένα και πειραματικά πεδία. Οι δαπάνες έρευνας στον ιδιωτικό τομέα χρηματοδοτήθηκαν κατά 58% ενδοτομεακά (από τις επιχειρήσεις), 34% από το εξωτερικό (κυρίως μεταβιβάσεις από επιχειρήσεις μητρικές, ευρωπαϊκά προγράμματα κ.ά.) και μόλις 8% από το δημόσιο (GS), την ανώτατη εκπαίδευση (HES) και μη κερδοσκοπικά ιδρύματα (PNPS) (Διάγραμμα 1.1.7) και αφορούσαν κυρίως εφαρμοσμένη έρευνα (21% του συνόλου) και

πειραματική ανάπτυξη (73%), ενώ η βασική έρευνα κάλυψε μόλις 6% του συνόλου. Σε σχέση με την ΕΕ-27 η διαφορά δεν είναι τόσο μεγάλη, αν θεωρήσουμε ως «ίδιους» πόρους το άθροισμα της ίδιας χρηματοδότησης και αυτής από το εξωτερικό, δεδομένου ότι ο ορισμός του εξωτερικού είναι διαφορετικός για τους δύο χώρους (στην περίπτωση της Ελλάδας η χρηματοδότηση από το εξωτερικό περιλαμβάνει την χρηματοδότηση από τις μητρικές εταιρείες ή ευρωπαϊκά προγράμματα, ενώ για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης προφανώς αφορά σε χρηματοδότηση που προέρχεται εκτός Ευρώπης).

Διάγραμμα 1.1.7. Οι Χρηματοδοτικές Πηγές της Έρευνας BES κατά τομέα (2007 - € εκατ.)

Πηγή: Eurostat

Η πρόσφατη οικονομική κρίση και το δυσμενές δημοσιονομικό κλίμα απαιτούν ο σχεδιασμός της αναπτυξιακής τροχιάς της οικονομίας να περιέχει υποχρεωτικά και το στοιχείο της βιωσιμότητας των δημοσιονομικών πολιτικών. Επομένως, η ορθή αντιμετώπιση της κρίσης προϋποθέτει την εναρμόνιση των μακροπρόθεσμων στόχων με τις βραχυπρόθεσμες ανάγκες, ώστε να μην τεθεί σε

κίνδυνο η προώθηση μιας σταθερότερης, δυναμικότερης και δικαιότερης οικονομίας.

Παρά το γεγονός ότι οι δυσμενείς οικονομικές συνθήκες έχουν αναμφισβήτητα τον αντίκτυπό τους στην επιχειρηματικότητα, το διεθνές εμπόριο και την πράσινη οικονομία, ταυτόχρονα προσφέρουν και μια ευκαιρία για καινοτομία και βιώσιμη ανάπτυξη. Έτσι, οι κυβερνήσεις έχουν την δυνατότητα να συμπεριλάβουν στο μείγμα πολιτικής που προτίθενται να ακολουθήσουν για την αντιμετώπιση της κρίσης και διαρθρωτικά μέτρα με μακροπρόθεσμα αποτελέσματα. Σημαντικό στοιχείο αυτής της πολιτικής επιλογής αποτελούν οι κάθε μορφής ενισχύσεις για επενδύσεις σε έρευνα και τεχνολογία (Raunov, 2010). Απτή επιβεβαίωση του παραπάνω συλλογισμού αποτελούν οι περιπτώσεις της Φινλανδίας και της Κορέας, οι οποίες αναλαμβάνοντας σημαντικές πρωτοβουλίες καινοτομίας σε περιόδους οικονομικής ύφεσης κατάφεραν να δώσουν ώθηση στην ανάπτυξη και την παραγωγικότητα (OECD, 2009).

1). Φινλανδία: Η Φινλανδία αντιμετώπισε μια βαθύτατη οικονομική κρίση στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Η παραγωγικότητά της μειώθηκε αρκετά και η ανεργία σημείωσε σημαντική αύξηση φθάνοντας στο 17%. Η ύφεση αυτή σε συνδυασμό μάλιστα με μια εγχώρια χρηματοπιστωτική κρίση ενίσχυσε ακόμη περισσότερο την ανάγκη για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και εξορθολογισμό των δημοσίων οικονομικών. Η κυβέρνηση της Φινλανδίας προσέφυγε σε μια δραστική μείωση δαπανών και σε μια παράλληλη αύξηση ορισμένων φόρων, με εξαίρεση όμως τις δαπάνες για ΕΤΑ οι οποίες σημείωσαν αύξηση. Η επιλογή μιας πολιτικής που παράλληλα με την μακροοικονομική σταθεροποίηση έδωσε ώθηση στις επενδύσεις σε υποδομές, παιδεία και σε διαρθρωτικές αλλαγές αποδείχθηκε ιδιαίτερα προσοδοφόρα για την μελλοντική ανάπτυξη της χώρας.

2). Κορέα: Η περίπτωση της Κορέας αποτελεί και αυτή χαρακτηριστικό παράδειγμα επιτυχίας ενός μείγματος πολιτικής που έδωσε έμφαση στις δαπάνες Ε&Α σε περίοδο ύφεσης. Η ασιατική κρίση στο τέλος της δεκαετίας του 1990 οδήγησε σε μια συρρίκνωση μεγάλων επιχειρήσεων, σε απολύσεις προσωπικού και σε μεγάλες μειώσεις στις δαπάνες ΕΤΑ των επιχειρήσεων. Για

την εξομάλυνση της αρνητικής αυτής τάσης, η κυβέρνηση έδωσε έμφαση στις δαπάνες για παιδεία και αύξησε τον προϋπολογισμό του κράτους για ΕΤΑ. Επίσης, προώθησε την ανάπτυξη των ΜμΕ μέσα από την βελτίωση της τεχνολογικής τους βάσης και υιοθέτησε έναν ειδικό νόμο για την προώθηση εταιρειών επιχειρηματικών συμμετοχών (venture firms). Ενώ στην αρχή της κρίσης υπήρχαν μόλις 100 venture firms, το 1999 ανήλθαν σε 5.000 και το 2001 σε 11.000.

Ακόμη, εξετάζοντας σε γενικότερο επίπεδο τα πακέτα οικονομικής ενίσχυσης για την αντιμετώπιση της πρόσφατης οικονομικής κρίσης, παρατηρεί κανείς ότι οι επενδύσεις σε ΕΤΑ και καινοτομία αποτελούν βασικό μέλημα της επιλογής του μείγματος πολιτικής εξόδου από την ύφεση. Στον παρακάτω πίνακα διαφαίνονται οι δράσεις ορισμένων κρατών στον τομέα αυτό:

Πίνακας 1.1.1. Χαρτογράφηση μέτρων ΕΤΑ για αντιμετώπιση ύφεσης από διάφορα κράτη

Χώρα	Δράση
Φινλανδία	Ενίσχυση δαπανών ΕΤΑ στο 4% του ΑΕΠ
Νορβηγία	1,8 δισ NOK σε άμεσες επιχορηγήσεις για ΕΤΑ
Σουηδία	Επιπλέον 5 δισ SEK για ακαδημαϊκή ΕΤΑ και 3 δισ SEK για δημόσιους οργανισμούς
Νορβηγία, Γαλλία, Βέλγιο και Πορτογαλία	Φορολογικά κίνητρα για ΕΤΑ
Γαλλία	70 εκατ.ευρώ για νανοτεχνολογία και έρευνα ICT
Γερμανία	900 εκατ.ευρώ για ΕΤΑ σε ΜμΕ το 2009-2010 και 500 εκατ.ευρώ για υβριδικά αυτοκίνητα
Λουξεμβούργο	30 εκατ.ευρώ το 2009 για ΕΤΑ
Ισπανία	Ενίσχυση δημοσίων επενδύσεων για ΕΤΑ (φορολογικά κίνητρα, δημόσιες προμήθειες), εκπαίδευση ανθρώπινου δυναμικού, διάχυση αποτελεσμάτων έρευνας, θεσμικές αλλαγές (θεσμοθέτηση consortia μεταξύ επιστημονικών ιδρυμάτων, νέα εργαστήρια, διεθνείς συνεργασίες)
Εσθονία	Ετήσια αύξηση σε δαπάνες ΕΤΑ 44% το 2009 και 25% το 2010
Σλοβενία	35 εκατ.ευρώ σε επιχορηγήσεις ΕΤΑ
Τουρκία	Υποστήριξη τεχνολογικής ανάπτυξης ΜμΕ με ΕΤΑ
Ρωσία	Διατήρηση δαπανών ΕΤΑ σε ομοσπονδιακό επίπεδο
Ιαπωνία	Διατήρηση δαπανών ΕΤΑ, χρηματοδότηση έρευνας σε καινοτόμες τεχνολογίες
Καναδάς	1,5 δισ CAD το 2009 σε επιστημονικές και τεχνολογικές πρωτοβουλίες
ΗΠΑ	Αύξηση ανθρώπινου δυναμικού σε ΕΤΑ και χρηματοδότηση ΕΤΑ

Πηγή: OECD(2009), Policy Responses to the Economic Crisis: Investing in Innovation for Long-Term Growth

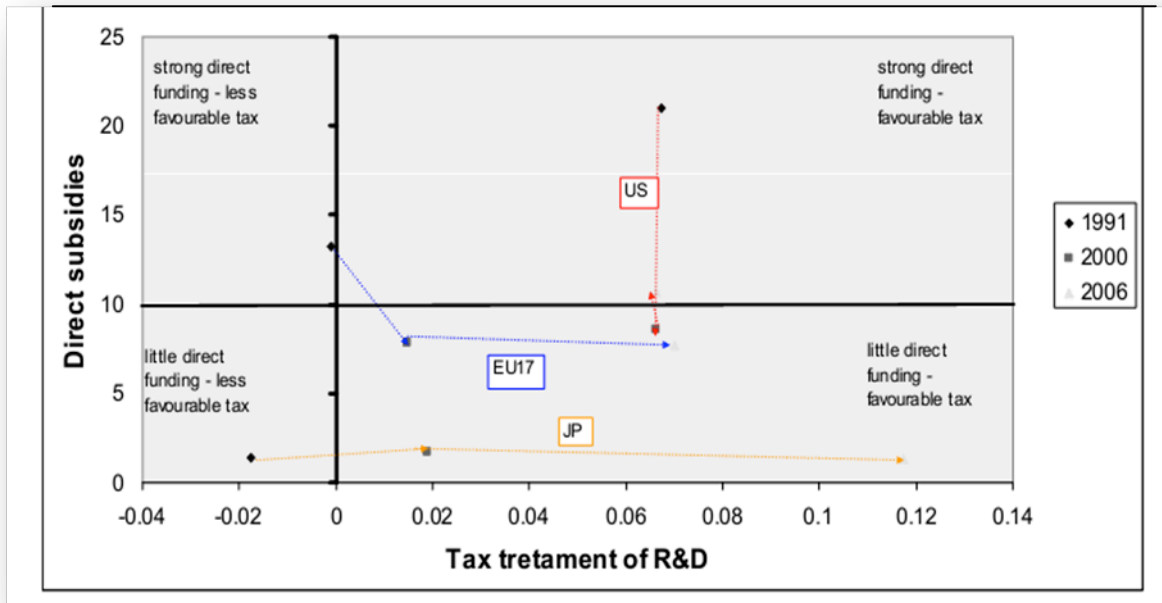
Τέλος, έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και η προσέγγιση μιας μελέτης του **Ινστιτούτου Μελλοντικών Σπουδών της Κοπεγχάγης (CIFS, 2009)** ως προς τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται σε περίοδο κρίσης. Ακολουθώντας τέσσερα διαφορετικά σενάρια ανάπτυξης μέχρι την αναμενόμενη σταθεροποίηση της οικονομίας και χωρίς να γνωρίζει κανείς το χρονικό διάστημα ή το επίπεδο της ανάπτυξης που θα επιτευχθεί, **οι μελέτες έδειξαν ότι σε κάθε περίπτωση οι επενδύσεις ETA αποτελούν ένα σημαντικό στοιχείο για την μακροπρόθεσμη σταθεροποίηση της οικονομίας.**

Ωστόσο, η προώθηση της καινοτομίας και των επενδύσεων ETA δεν επαρκούν από μόνες τους για την αύξηση της παραγωγικότητας και την ανάπτυξη. Όπως τονίζεται σε διάφορες μελέτες (OECD, 2009, Vinnova Analysis, 2009) για να μπορέσει αυτή η επιλογή πολιτικής να είναι αποτελεσματική θα πρέπει να πλαισιώνεται από τις κατάλληλες διαρθρωτικές προϋποθέσεις και την ορθή λειτουργία του δημοσιονομικού συστήματος, όπως και να αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι μιας ευρύτερης στρατηγικής καινοτομίας. Το παράδειγμα της Ιαπωνίας, η οποία έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στις δαπάνες ETA μετά την ύφεση της δεκαετίας 1990, αλλά παρόλα αυτά δεν κατάφερε να επαναφέρει την οικονομία της σε αναπτυξιακή τροχιά επιβεβαιώνει το παραπάνω σκεπτικό.

1.2. Επιτυχημένες πρακτικές στο εξωτερικό

Σύμφωνα με πολλές πρόσφατες μελέτες (OECD, European Commission, IMF, World Bank) **οι φορολογικές ελαφρύνσεις στον τομέα των δαπανών ETA τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν διεθνώς μια αυξητική τάση** (Γράφημα 1.2.1). **Μάλιστα, θεωρείται ότι έχουν κάποια πλεονεκτήματα συγκριτικά με την άμεση κρατική ενίσχυση για ETA, καθώς στοχεύουν στη μείωση του οριακού κόστους των επιχειρήσεων για δραστηριότητες E&A, αφήνοντας το περιθώριο στις επιχειρήσεις να επιλέξουν ποια προγράμματα θα χρηματοδοτήσουν.** Επιπλέον, **οι φορολογικές εκπτώσεις δαπανών ETA δύνανται να οδηγήσουν σε μια αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων σε E&A, οι οποίες με την σειρά τους συμβάλλουν στην ενίσχυση της καινοτομίας και της ανάπτυξης.**

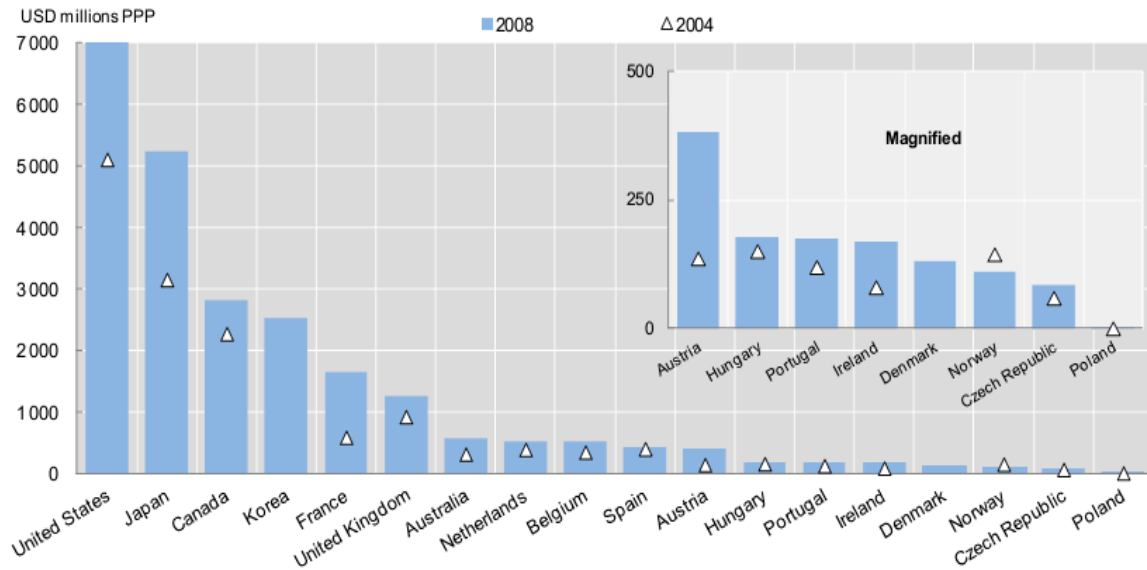
Γράφημα 1.2.1. Μείγμα πολιτικής 1991-2006: Ευρώπη-17, ΗΠΑ και Ιαπωνία

Source: Based on work done for European Commission, 2006

Το 2011 26 χώρες μέλη του ΟΟΣΑ, από μόλις 12 το 1995, χρησιμοποιούν φορολογικά κίνητρα για δαπάνες ΕΤΑ. Μάλιστα, όπως διαφαίνεται και από τα διαγράμματα που ακολουθούν (Διάγραμμα 1.2.1 και 1.2.2), πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχουν υιοθετήσει τα τελευταία χρόνια αυτήν την τάση αύξησης των φορολογικών κινήτρων για δαπάνες ΕΤΑ. Άλλες χώρες τις χρησιμοποιούν ως κύριο μέσο ενίσχυσης, όπως το Βέλγιο, η Δανία, η Ουγγαρία, η Ιρλανδία, η Ολλανδία και η Πορτογαλία και άλλες προσφέρουν ένα σημαντικό μέρος της οικονομικής στήριξης για Ε&Α μέσω φορολογικών ελαφρύνσεων, όπως η Γαλλία, η Αυστρία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Τσεχία και η Ισπανία (European Commission, 2011). Ακόμη, χώρες όπως η Φινλανδία, η Ελβετία και η Γερμανία παρότι δεν διαθέτουν σύστημα φορολογικών κινήτρων για δαπάνες ΕΤΑ, συζητούν την άμεση εφαρμογή του.

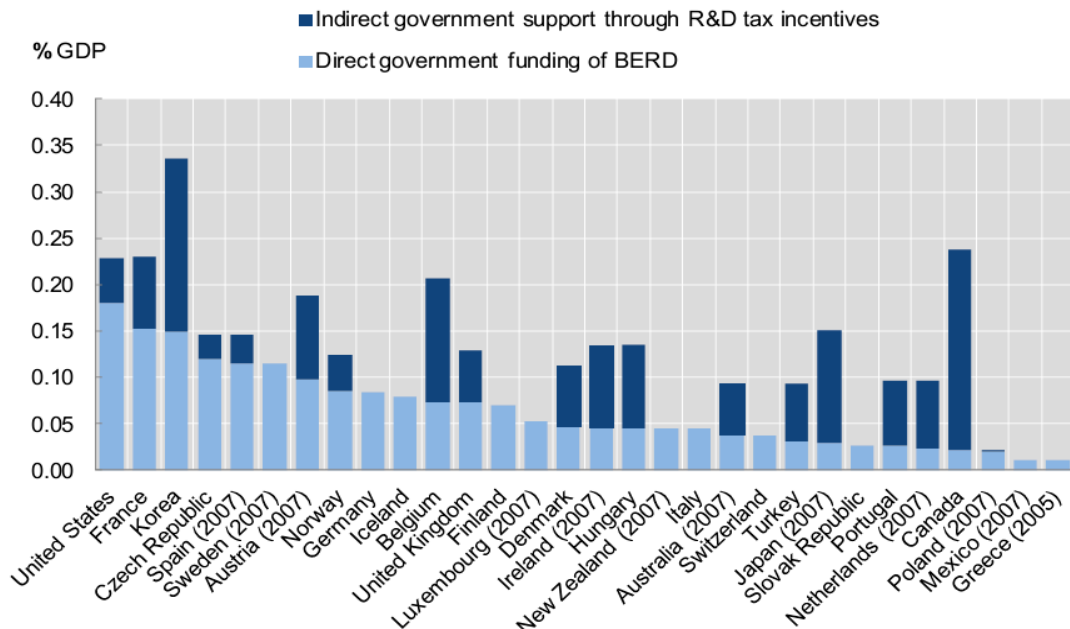
Διάγραμμα 1.2.1. Έμμεση δημόσια χρηματοδότηση δαπανών ΕΤΑ των επιχειρήσεων με φορολογικά κίνητρα, 2004 και 2008

Note: The estimates of R&D tax expenditures do not cover sub-national R&D tax incentives. The Austrian estimate covers only the refundable research premium. The estimate for the US covers the research tax credit but excludes the expensing of R&D. The starting period is 2005 in Australia, Czech Republic and the US; 2006 for Portugal and Poland. The ending period covered in 2007 for Ireland, Japan and Spain.

Source: OECD(2010), Measuring Innovation: A New Perspective, based on OECD, R&D tax incentives questionnaire, January 2010; and OECD, Main Science and Technology Indicators Database, September 2010

Διάγραμμα 1.2.2. Άμεση και έμμεση δημόσια χρηματοδότηση δαπανών ΕΤΑ των επιχειρήσεων και φορολογικά κίνητρα για Ε&Α, 2008 (ως ποσοστό του ΑΕΠ)

Note: The estimates of R&D tax expenditure do not cover sub-national R&D tax incentives. The Austrian estimate covers only the refundable research premium. The estimate for the US covers the research tax credit but excludes the expensing of R&D. Italy and Greece offered R&D tax incentives in 2008, but estimates of the foregone tax revenues are not yet available.

Source: OECD(2010), Measuring Innovation: A New Perspective, based on OECD, R&D tax incentives questionnaire, January 2010; and OECD, Main Science and Technology Indicators Database, September 2010

Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι η προνομιακή μεταχείριση συγκεκριμένων δαπανών με την μορφή φορολογικών κινήτρων έχει κατά καιρούς απασχολήσει τους ερευνητές και τους φορείς χάραξης πολιτικής. Συγκεκριμένα, το θέμα των φορολογικών δαπανών αποτελεί μείζον ζήτημα των καιρών κυρίως λόγω της ανάγκης δημοσιονομικής προσαρμογής των κρατών. Αυτό διότι η συγκεκριμένη μορφή φορολογικής διευκόλυνσης ευθύνεται κατά πολλούς για σημαντικές απώλειες εσόδων (OECD, 2012). Για παράδειγμα στις ΗΠΑ το 2008 υπήρχαν 247 φορολογικές δαπάνες που αφορούσαν την φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, το μέγεθος των οποίων έφτανε κατά προσέγγιση στο σύνολο των εσόδων της φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων (Congressional Research Service, 2008).

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού του 2012, το σύνολο των φορολογικών δαπανών ανέρχεται στις 876 (MinFin, 2011). Επομένως, μια εν γένει αποκλιμάκωση της προνομιακής μεταχείρισης θα επέφερε θεωρητικά αύξηση των εσόδων και θα ενίσχυε την ανάπτυξη.

Σύμφωνα με μελέτες, βέβαια, οι πλέον συνηθισμένες φορολογικές δαπάνες αφορούν κυρίως:

Πίνακας 1.2.1. Συνήθεις φορολογικές δαπάνες

- την ενίσχυση των συνταξιοδοτικών αποταμιεύσεων *
- την προώθηση της ιδιοκατοίκησης *
- την ασφάλιση υγείας *
- τις φιλανθρωπίες *
- τις κοινωνικές παροχές
- τα παιδιά και την οικογένεια
- το φαγητό και είδη πρώτης ανάγκης
- την ενίσχυση μικρών επιχειρήσεων
- τις δαπάνες ETA

Source: Hagemann R. (2012), Fiscal Consolidation: Part 6. What are the Best Policy Instruments for Fiscal Consolidation?, OECD; OECD (2010), Choosing a Broad Base – Low Rate Approach to Taxation

Σημείωση: με αστερίσκο διακρίνονται οι πιο δαπανηρές φορολογικές δαπάνες.

Είναι, λοιπόν, χαρακτηριστικό το γεγονός ότι οι φορολογικές δαπάνες ETA δεν εμπίπτουν μέσα στην κατηγορία δαπανών με το μεγαλύτερο κόστος. Έτσι, ενώ η Ελλάδα, όπως προαναφέρθηκε, παρέχει ένα μεγάλο αριθμό φορολογικών ελαφρύνσεων συγκριτικά με άλλες χώρες, γεγονός που δυσχεραίνει τον έλεγχο

του προϋπολογισμού, εντούτοις δεν συνιστάται και η ολική κατάργηση όλων των στοχευμένων φορολογικών απαλλαγών (OECD, 2010a; Li, 2006). Γενικά, εφ' όσον η ενίσχυση μιας δραστηριότητας κρίνεται σκόπιμη, τότε η φορολογική δαπάνη θα έπρεπε να παραμείνει αν είναι πιο αποτελεσματική από την αντίστοιχη άμεση. Σε κάθε περίπτωση, θεωρείται ορθή μια περιοδική εκτίμηση του κόστους των εν λόγω φορολογικών εκπτώσεων δαπανών, ώστε μια ενδεχόμενη πρόταση διαγραφής τους να είναι σαφής και τεκμηριωμένη.

Μάλιστα, ο συλλογισμός αυτός καλό είναι να εναρμονίζεται και με την ανάγκη υιοθέτησης συγκεκριμένων πολιτικών που συμβάλλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και την ανάπτυξη. Οι δαπάνες ETA είναι, όπως προαναφέρθηκε, ιδιαίτερα χρήσιμες σε περιόδους ύφεσης καθώς βελτιώνουν την μακροπρόθεσμη δυναμική της οικονομίας και δίνουν ώθηση στην καινοτομία και την επιχειρηματικότητα. Αρκεί, λοιπόν, να τοποθετούνται μέσα σε ένα πλαίσιο διαφάνειας και αποτελεσματικότητας και να συνδυάζονται με μια ευρύτερη στρατηγική ανάπτυξης (European Commission, 2009).

Πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του ΟΟΣΑ αλλά και άλλες όπως η Βραζιλία, η Κίνα, η Ινδία, η Ρωσία, η Σιγκαπούρη και η Νότιος Αφρική έχουν συμπεριλάβει μέτρα φορολογικών ελαφρύνσεων για δαπάνες ETA στα φορολογικά τους συστήματα. Ωστόσο, οι μορφές, οι στόχοι και τα μέσα που υιοθετούνται κατά περίπτωση ποικίλλουν ανάλογα με τις επιδιώξεις και πολιτικές του κάθε κράτους. Οι παρακάτω πίνακες (Πίνακας 1.2.2 και 1.2.3) παρουσιάζουν επιγραμματικά κάποιες γενικότερες διακρίσεις εννοιών και πρακτικών που υιοθετούν τα κράτη στην προσπάθειά τους να προωθήσουν τις δαπάνες ETA των επιχειρήσεων.

Πίνακας 1.2.2. Διακρίσεις εννοιών για το σχεδιασμό φορολογικών κινήτρων για δαπάνες ΕΤΑ των επιχειρήσεων

Η ομάδα στόχος: Οι κυβερνήσεις μπορούν να προβούν σε δημοσιονομική στήριξη διαθέσιμη για όλες τις επιχειρήσεις, ή να προσφέρουν πιο γενναιόδωρη στήριξη σε συγκεκριμένες ομάδες επιχειρήσεων (π.χ. ΜΜΕ). Αυτό μπορεί να γίνει μέσω:

- Τοποθέτησης ανώτατων ορίων για το ποσό της έκπτωσης φόρου (tax credit) που μπορεί να διεκδικηθεί (τα ανώτατα όρια είναι πιο πιθανό να επιτευχθούν από τις μεγάλες επιχειρήσεις παρά από τις ΜΜΕ).
- Δίνοντας υψηλότερα ποσοστά έκπτωσης φόρου για τις ΜΜΕ, και / ή μεγαλύτερη ευελιξία, π.χ. επιστροφές χρημάτων ή αχρησιμοποίητες πιστώσεις (credits). Η ελαχιστοποίηση των ορίων μπορούν να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα της πολιτικής καθώς τα διοικητικά έξοδα μπορεί να είναι υψηλά για μικρές εφαρμογές.

Σήμανση των δραστηριοτήτων και ορισμός της έκπτωσης φόρου: Ο ορισμός της E & A είναι βασισμένος συνήθως στο Frascati Manual (ΟΟΣΑ, 2002). Ωστόσο, οι περισσότερες χώρες δημιουργούν τις δικές τους κατηγορίες ειδών E & A που πληρούν τις προϋποθέσεις.

Επιλέξιμες δαπάνες E & A: τρία είδη δαπανών πληρούν τις προϋποθέσεις για φορολογικά κίνητρα:

- **Δαπάνες για μισθούς** που σχετίζονται με την E & A. Η δράση αυτή μειώνει τις δαπάνες κοινωνικής ασφάλειας και τη φορολογία εισοδήματος δίνοντας κίνητρο για επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο.
- **Τρέχουσες δαπάνες E & A.** Περιλαμβάνουν τους μισθούς και όλα τα αναλώσιμα που χρησιμοποιούνται κατά τη διαδικασία της E & A.
- **Τρέχουσες και κεφαλαιακές δαπάνες E & A.** Διευρύνουν το κίνητρο για τις επιχειρήσεις, αλλά αυξάνει το δημόσιο κόστος της πολιτικής

Το βασικό ποσό της κλιμακωτής έκπτωσης φόρου: μπορεί να πάρει δύο μορφές:

- Κυλιόμενη μέση βάση. Το βασικό ποσό υπολογίζεται ως ο μέσος όρος δαπανών E & A των προηγούμενων x ετών.
- Σταθερή βάση. Το βασικό ποσό ισούται με το μέσο όρο δαπανών E & A κατά τη διάρκεια μιας σταθερής περιόδου αναφοράς. Αυτός ο μέσος όρος μπορεί στη συνέχεια να αναπροσαρμοστεί ανάλογα με τις πωλήσεις ή τον πληθωρισμό ώστε να παραμείνει σε κάποιο σχετικό επίπεδο.

Κυλιόμενες Διατάξεις (Carry-over provisions) και επιστροφές χρημάτων: Οι διατάξεις αυτές επιτρέπουν αχρησιμοποίητα τμήματα της πίστωσης να προωθηθούν μπρος ή προς τα πίσω σε προηγούμενα οικονομικά έτη. Οι κυλιόμενες προς τα εμπρός διατάξεις είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τις ΜΜΕ, καθώς αυτές τείνουν να έχουν περιορισμένα τρέχοντα εταιρικά εισοδήματα έναντι των οποίων η πίστωση μπορεί να εφαρμοστεί, ενώ πολλές νεότερες επιχειρήσεις μεταφέρουν ζημίες από προηγούμενες περιόδους. Οι επιστροφές μετρητών μπορούν επίσης να αντικαταστήσουν τις κυλιόμενες προς τα εμπρός διατάξεις. Η διαχρονική αξία των κεφαλαίων θα έπρεπε να λαμβάνεται υπόψη κατά τον υπολογισμό των επιστροφών. Καθυστερήσεις στην εκτέλεση των επιστροφών μετρητών θα πρέπει να αποφεύγεται προκειμένου να καταστεί το εργαλείο αυτό αποτελεσματικό.

Πηγή: Van Pottelsberghe *et al.* (2003)

Πίνακας 1.2.3. Διαφορές μεταξύ συστημάτων φορολογικών κινήτρων για δαπάνες ETA σε επιλεγμένες χώρες του ΟΟΣΑ, 2009

Design of the R&D tax incentive scheme	<i>Volume base R&D tax credit</i>	Australia, Canada, France, Norway, Brazil, China, India
	<i>Incremental R&D tax credit</i>	United States
	<i>Hybrid system of a volume and an incremental credit</i>	Japan, Korea, Portugal, Spain
	<i>R&D tax allowance</i>	Denmark, Czech Republic, Austria, Hungary, UK
Payroll withholding tax credit for R&D wages		Belgium, Hungary, Netherlands, Spain
More generous R&D tax incentives for SMEs		Canada, Australia, Japan, United Kingdom, Hungary, Korea, Norway
Targeting	<i>Special for energy</i>	United States
	<i>Special for collaboration</i>	Italy, Hungary, Japan, Norway
	<i>Special for new claimants</i>	France
	<i>Special for young firms and start-ups</i>	France, Netherlands, Korea
Ceilings on amounts that can be claimed		Italy, Japan, United States, Austria, Netherlands
Income based R&D tax incentives		Belgium, Netherlands, Spain
No R&D tax incentives		Estonia, Finland, Germany, Luxembourg, Mexico, New Zealand, Sweden, Switzerland

Note: R&D tax allowances are tax concessions up to a certain percentage of the R&D expenditure and can be used to offset taxable income; R&D tax credits reduce the actual amount of tax that must be paid

Source: OECD (2011b), *Tax Reform Options: Incentives for Innovation, The International Experience with R&D Tax Incentives*, United States Senate Committee on Finance

Οι περισσότερες χώρες παρέχουν φορολογικά κίνητρα κυρίως με την μορφή είτε φορολογικών εκπτώσεων δαπανών είτε φορολογικών απαλλαγών. Στην μία περίπτωση παρέχεται η άμεση μείωση του οφειλόμενου φόρου ενώ στην άλλη επί πλέον μείωση του φορολογούμενου εισοδήματος. Επομένως, η διαφορά μεταξύ των δύο μηχανισμών είναι ότι ο ένας μειώνει άμεσα την φορολογική υποχρέωση ενώ στον δεύτερο η μείωση εξαρτάται από τον συντελεστή φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων.

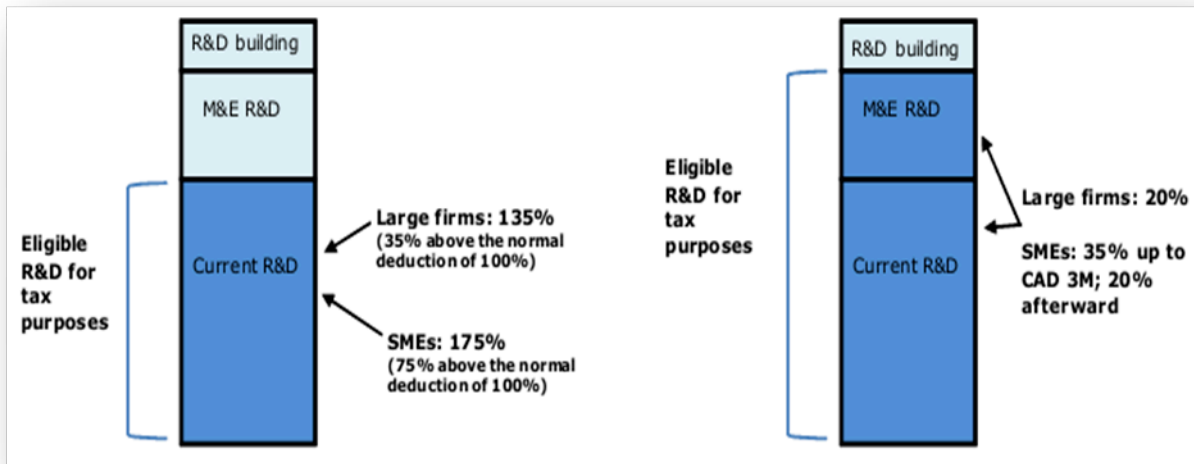
Τα πιο συνηθισμένα συστήματα φορολογικών κινήτρων για δαπάνες ETA είναι αυτά με βάση τον όγκο (volume-based) και αφορούν τρέχουσες δαπάνες (όπως στο Ηνωμένο Βασίλειο, την Τσεχία, την Νορβηγία και την Δανία) ή τρέχουσες δαπάνες και δαπάνες για μηχανήματα και εξοπλισμό (M&E) (όπως στον Καναδά, την Αυστραλία, την Αυστρία, την Γαλλία και την Ιταλία). Επίσης, αυτές οι χώρες παρέχουν πιο γενναιόδωρη ενίσχυση σε ΜμΕ μέσα από πιο υψηλούς συντελεστές φορολογικών απαλλαγών.

Από την άλλη υπάρχουν και κράτη που δείχνουν την προτίμησή τους σε ένα επαυξητικό καθεστώς εκπτώσεων φόρου (incremental) για τρέχουσες δαπάνες (όπως η ΗΠΑ και η Ιρλανδία), ενώ πολλές χρησιμοποιούν ένα υβριδικό σύστημα (όπως η Πορτογαλία, η Ιαπωνία και η Ισπανία). Τέλος, κάποιες χώρες θεωρούν ως επιλέξιμες δαπάνες ETA τους μισθούς και οι φορολογικές ελαφρύνσεις στοχεύουν στις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και όχι στον φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων (όπως το Βέλγιο και η Ολλανδία) (OECD, 2010d). Τα διαγράμματα που ακολουθούν παρουσιάζουν σχηματικά τις διαφορές μεταξύ επιλεγμένων συστημάτων φορολογικών κινήτρων για δαπάνες ETA (Διάγραμμα 1.2.3 και 1.2.4).

Διάγραμμα 1.2.3. Παραδείγματα απλών συστημάτων φορολογικών κινήτρων για δαπάνες ETA ανά τύπο δαπανών, τρέχουσες δαπάνες; Κεφαλαιουχικές δαπάνες, πχ. μηχανήματα και εξοπλισμός – M&E – και κτήρια

The United Kingdom: R&D enhanced allowance on current and M&E R&D

Canada: R&D tax credit

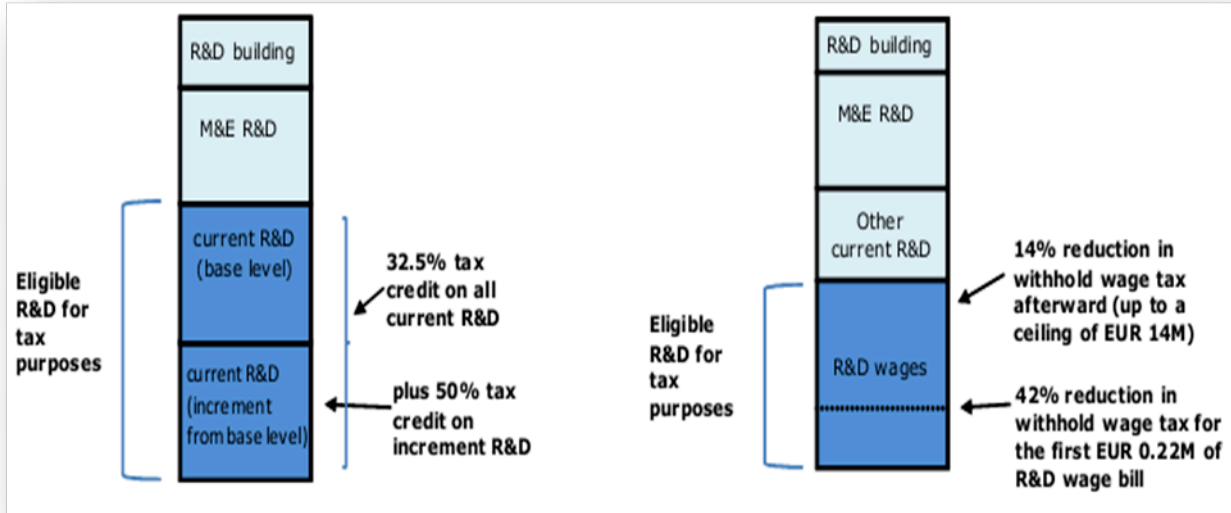

Πηγή: OECD (2011b), *Tax Reform Options: Incentives for Innovation, The International Experience with R&D Tax Incentives*, United States Senate Committee on Finance

Διάγραμμα 1.2.4. Παραδείγματα ξεχωριστών περιπτώσεων από τα απλά συστήματα φορολογικών κινήτρων

Portugal: mixed volume and incremental incentive   **The Netherlands: incentives on R&D wage only**

Πηγή: OECD (2011b), *Tax Reform Options: Incentives for Innovation, The International Experience with R&D Tax Incentives*, United States Senate Committee on Finance

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό των σύγχρονων τάσεων στα συστήματα φορολογικών κινήτρων για δαπάνες ΕΤΑ, τουλάχιστον μεταξύ των κρατών μελών του ΟΟΣΑ, είναι η ενίσχυση της γενναιοδωρίας τους και απλοποίηση του σχεδιασμού τους. Πρόσφατα, η Γαλλία το 2008 και η Αυστραλία το 2010 τροποποίησαν τα υβριδικά συστήματα φορολογικών κινήτρων προς ένα πιο απλό και πιο γενναιόδωρο καθεστώς με βάση τον όγκο. Άλλες χώρες όπως το Βέλγιο, η Ιρλανδία, η Κορέα, η Νορβηγία, η Πορτογαλία και το Ηνωμένο Βασίλειο, αύξησαν τους συντελεστές φορολογικών εκπτώσεων ή τα ανώτατα όρια των επιλέξιμων δαπανών ΕΤΑ. Ακόμη, ο Καναδάς, επένδυσε στην βελτίωση της διοικητικής διαχείρισης του προγράμματος φορολογικών κινήτρων με την ενίσχυση της συνοχής και της οργάνωσής του, ενώ η Κίνα συμπεριέλαβε στο αντίστοιχο πρόγραμμά της όλες τις εταιρείες το αντικείμενο των οποίων αφορά σημαντικούς τομείς τεχνολογίας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι αρκετές χώρες προσέφυγαν σε μέτρα προσωρινού χαρακτήρα για την καλύτερη αντιμετώπιση της κρίσης. Έτσι, η Γαλλία για το 2009 χρηματοδότησε όλες τις εκκρεμείς αιτήσεις για φορολογικές εκπτώσεις δαπανών των προηγούμενων ετών, ενώ μέχρι τότε η διαδικασία δρομολογείτο σε βάθος τριετίας. Αντιστοίχως, η Ιαπωνία, η Ολλανδία και η Νορβηγία αύξησαν προσωρινά τα ανώτατα όρια επιλέξιμων δαπανών. Μάλιστα, η Πορτογαλία το 2009 προώθησε μια αύξηση του ποσοστού των φορολογικών εκπτώσεων δαπανών στο 82,5% των συνολικών δαπανών για ΕΤΑ, που αποτελούσε το υψηλότερο ποσοστό στο σύνολο των Ευρωπαϊκών χωρών (OECD, 2009).

Ακολουθεί μια αναλυτική παρουσίαση των συστημάτων διαχείρισης φορολογικών κινήτρων από διάφορες χώρες του εξωτερικού (Πίνακας 1.2.4):

επιλεγμένες χώρες, 2009 (ΟΟΣΑ)

Country/ Main Tax Incentives	Description of Tax Incentive			Forgone tax revenue
	Rates	Expense base	Deducted from/Ceiling	
CANADA				
SR&ED Tax Credit (permanent program)	35% on volume for small Canadian-owned firms for first \$3M R&D and 20% afterward. 20% for large firms.	Current cost and machinery and equipment (M&E)	Tax payable (benefit is taxable). No ceiling on R&D eligible.	2002: CAD 2.3B (0.21% GDP) 2008: CAD 3.2B (0.22% GDP)
Other characteristics of the main tax incentive: Cash refund for small Canadian-owned firms. Carry-back (3 years) and carryforward (20 years) available for all firms. Complete write-off of all current and capital (other than buildings) R&D expenditures.				
Recent significant changes: in 2008: Tax ceiling to benefit the 35% rate has been increased from \$2M to \$3M; enlarged SMEs definition to claim the 35% rate. Up to 10% of R&D carried out outside of Canada is now eligible for the credit.				
FRANCE				
Research tax credit (CIR) (permanent program with temporary measures)	30% on volume for first EUR 100 million and 5% afterward. The 30% rate is increased to 50% (1st year) and 40% (2nd year) for firms claiming tax credit for the first time.	Current cost and depreciation of all capital assets. Note that salaries and social security contribution of new Ph.D researchers is counted twice (for 24 months after hiring) to estimate eligible R&D.	Tax payable (benefit non-taxable). No ceiling on R&D eligible (at lower rate).	2004: EUR 547M (0.03% GDP) 2008: EUR 1.5B (0.08% GDP) 2009: EUR 5.6B (0.29% GDP)
Other characteristics of the main tax incentive: Complete write-off of all current expenditures.				
Recent significant changes: 2008: Tax credit calculated on volume-base only (instead of the hybrid scheme). The tax ceiling to benefit the 35% increased from EUR16M to EUR100M. 2009: immediate refund of all unused credit for all firms (instead of 3 years waiting period) as a temporary measure.				
GERMANY				EUR 0
No R&D tax incentives at the moment				
Recent significant changes: The new German Federal Government has agreed to introduce R&D tax credit before 2012.				
ITALY				
R&D tax credit	10% on volume; 40% if carried out with universities or public research organisations.	Current cost and M&E	Tax payable. Ceiling of EUR 50M of eligible R&D.	n.a
Other characteristics of the main tax incentive: No refund and no carry-over. Complete write-off of all current expenditures.				
Recent significant changes: This scheme (10% credit) has been implemented in 2007.				
JAPAN				
R&D tax credit (permanent program with temporary measures)	12% on volume for SMEs and 8-10% for large firms (depending of their R&D intensity) and; 5% on incremental R&D (average R&D of the previous 3 years as baseline)	Current cost and M&E depreciatio	Tax payable. Maximum credit value of 30% of tax liability (20% on level plus 10% on increment).	2003: JPY 105B (0.02% GDP) 2007: JPY 629.9B (0.12% GDP)
Other characteristics of the main tax incentive: No refund but carry forward for 1 year available only if R&D expenditures are higher than the prior year. 2009 to 2010: carry-forward available until 2011. Alternative incremental-based scheme available for SMEs (20% credit applied on the difference between R&D expenditures and one-tenth of the average sales from the last 3 years)				
Recent significant changes: 2009 (and for FY 2009 and 2010): maximum credit value increased from 30% to 40% and carryforward possible until FY2012;				
UNITED KINGDOM				
R&D tax allowance (permanent program)	175% on volume for SMEs and 130% for large firms.	current cost.	No ceiling but firms must spend at least GBR 10K to be eligible for the credit	2002: GBR 390M (0.04% GDP) 2008: GBR 820M (0.06% GDP)
Other characteristics of the main tax incentive: Refund available for SMEs (refund of GBR 24 by GBR 100 of eligible R&D). Carry-forward (infinite) available for all firms. Complete write-off of all current expenditures				
Recent significant changes: 2008: rates increased (from 125% to 130% (large firms); from 150% to 175% (SMEs)); enlarged definition of SMEs (from 250 employees and GBR 50M of turnover to 500 employees and GBR 100M of turnover);				
UNITED STATES				
R&D tax credit (temporary program)	-20% incremental credit for eligible expenditures above a calculated base amount (regular research credit); or - Different rates apply for the alternative incremental research credit (AIRC) and the alternative simplified credit (ASIC). (firm must choose between the 3 schemes)	current cost.	Tax payable. (benefit is taxable). Ceiling of 50% of R&D eligible to the regular research credit rate of 20%. Maximum credit value of 25% of tax liability.	2005: USD 5.1B (0.17% GDP) 2008: USD 7.1B (0.18% GDP)
Other characteristics of the main tax incentive: Refund not available but carry-forward for 20 years available for all firms. The calculated base amount (to estimate the amount of increment research expenses) is different for established firms and start-ups. Introduced an Energy tax credit (20% (volume based) on 100% expenditures contracted out to public research organization and some small firms). Complete write-off of all current expenditures.				
Recent significant changes: 2009: Increased the research credit for energy research and allowed to claim a refundable credit for certain unused research credits in lieu of depreciation allowance for eligible qualified property				

Φορολογικές εκπτώσεις δαπανών επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας των επιχειρήσεων

Country/ Main Tax Incentive	Description of Tax Incentive			Forgone tax revenue
	Rates	Expense base	Deducted from/Ceiling	
AUSTRALIA				
R&D Tax Credit (2010) (program to be reviewed in 2014)	45% on volume for small firms and 40% for other firms.	Current and machinery and equipment (M&E)	Tax payable. No ceiling but firms must spend at least AUD20K to be eligible for the credit.	2004: AUD 485M (0.04% GDP) 2008: AUD 820M (0.07% GDP) 2010: n.a.
	Other characteristics of the main tax incentive: Small firms (aggregate turnover of less than AUD 20M) can claim refund instead of carry-forward. No ceiling on R&D expenditure amount refunded. Carry-over available for all firms. Complete write-off of all current expenditures.			
	Recent significant changes: 2010: Australia moved from a mixed "volume and incremental-based" R&D tax allowance scheme (125% on level + 175% on increment) to a simpler volume-based tax credit (described above); Enlarged small firm definition (from less than AUD 5M of turnover to less than AUD 20M), and removal of the ceiling (AUD 2M of R&D) eligible for refundable credit.			
AUSTRIA				
R&D Tax Credit (Research premium)----- R&D allowance (not included in forgone tax revenue)	8% on volume or; -----	All R&D as covered by Frascati (currents + M&E + Capital)	Tax income (R&D allowance) or Tax payable (tax credit). Ceiling of EUR 100K for contracted-R&D, no ceiling on inhouse R&D	2005: E UR 121M (0.04% GDP) 2008: EUR 340M (0.12% GDP)
	125% on volume (firm can choose between the tax credit and research premium.)			
	Other characteristics of the main tax incentive: Refund available for all firms within the year the expenses are incurred. Another scheme (R&D allowance for economically viable inventions) is available for activities resulting in a patents but eligible expenditures are narrowly defined (narrower than FM R&D).			
Recent significant changes: While firms can choose between a tax credit and a tax allowance, the decrease in the corporate income tax rate in the previous years (without changing the R&D allowance rate) makes the R&D tax credit financially more interesting than the R&D allowance.				
BELGIUM				
Payroll withholding tax credit for R&D wages	75% reduction of R&D wage bill.	Research wages and social contributions (includes in-house researchers and those contracted-out from universities or some public research organizations)	Reduction of withholding tax on wages. No ceiling on eligible R&D wage bill.	2004: EUR 307M (0.11% GDP) 2008: EUR 460M (0.14% GDP)
	R&D tax credit/allowance	Allowance rate at 114.5% or conversely a tax credit of 5%. At a corporate tax rate of 33.99, both schemes are cost-equivalent for the government.	Capital assets (could also include green technology (broader than FM R&D))	
	Deduction for patent income (broader than R&D incentives)	80% deduction (decrease the effective income tax rate to 6.8% level)	Gross patent income (licences, royalties as well as patent remuneration embedded in the sales prices of goods and services)	Taxable income
Other characteristics of the main tax incentive: The payroll withholding tax credit works like refund (through wage tax system), while unused credit (from the tax credit scheme) can be refunded after 5 years. Complete write-off of all current expenditures.				
Recent significant changes: Increased payroll withholding tax credit rate (from 65% to 75% in 2009) and allowance rate (from 114.5% to 115.5% in 2010). 2009: Simplified the scheme by applying a single rate (75%) for all category of researchers (in-house researchers; those affiliated to eligible universities or public research organisations; and those affiliated to young innovative companies (small firms with at least 15% of R&D intensity)). 2007: introduction of the patent income deduction scheme.				
CZECH REPUBLIC				
R&D tax allowance	200% on volume	current cost.	Taxable income. No ceiling on R&D eligible.	2005: CZK 861M (0.03% GDP) 2007: CZK 1.12B (0.03% GDP)
	Other characteristics of the main tax incentive: Refund not available but carry-forward for 3 years available for all firms. Complete write-off of current expenditures available.			
	Recent significant changes: No significant change in the last years.			
DENMARK				
R&D tax allowance	200% on volume	Current costs	Tax income. No ceiling applied to eligible R&D.	2008: DKK 1.15B (0.06% GDP)
	Other characteristics of the main tax incentive: Refund not available. Note that Denmark also provides tax incentive for foreign R&D researchers and key staff through lower personal wage tax for the three (25% instead of 31%) to five years (31% instead of 38.4%). Complete write-off of all current expenditures.			
	Recent significant changes: Removal of the 2007 pilot tax incentive scheme on collaborative R&D tax credit (150% allowance if R&D performed jointly with eligible university). 2010: Companies and individuals can get a deduction in the taxable income for donations given to non-for profit R&D organizations.			

Φορολογικές εκπτώσεις δαπανών επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας των επιχειρήσεων

Country/Main Tax Incentive	Description of Tax Incentive			Forgone tax revenue
	Rates	Expense base	Deducted from/Ceiling	
HUNGARY				
R&D tax credit on large projects (over HUF 100M)	Different rates by regions (25-50%) + size (additional 10-20%)	All R&D as covered by Frascati (currents + M&E + Capital)	Tax payable. Maximum credit value of 80% of tax liability (all incentives taken into account)	2004: EUR 19B (0.09% GDP) 2008: EUR 24B (0.09%GDP)
R&D wage tax credit	15% for small firms, 10% otherwise.	wage and contributions of R&D workers and software developers		
R&D allowance	300% if joint project with university or public research organisation	current costs (with a ceiling of HUF 50M)		
	Other characteristics of the main tax incentive: Refund not available but carry-forward up to 5 years. In addition to the above tax incentives, Hungary also provides a accelerated depreciation for R&D capital (50%) and allows a R&D reserve (50% of pre-tax profit retained and if the amount is used for R&D purpose in the next 6 years, the amount is tax exempted).			
	Recent significant changes: 2008: limit of the R&D reserve increased from 25% to 50%.			
IRELAND				
R&D tax credit	25% on incremental current R&D (with baseline set as R&D level in 2003); and 25% on volume for R&D building	Current cost and machinery and equipment (incremental scheme) and R&D building	Tax payable. No ceiling on eligible R&D.	2004: EUR 81M (0.05% GDP) 2007: EUR 165M (0.09% GDP)
	Other characteristics of the main tax incentive: Refunds available for all firms to be paid over a period of 33 months (starting in 2010). Carry-back (1 year) also available. Complete write-off of all current expenditures.			
	Recent significant changes: 2009: increased credit rate (from 20% to 25% on incremental R&D); unused credit can now be refunded (with 3 installments) over a period of 33 months. Increased credit rate of R&D building (from 20% to 25%) and allow a shorter period to claim the credit for R&D building (from 4 years on strait-line (25% per year) depreciation basis to full amount the year the expenditures is incurred (100%))			
KOREA				
R&HRD tax credit (permanent program since 2009)	25% volume-based tax credit for small firms; 3% to 6% for large firm (depending of firm R&D intensity) or; 50% on incremental R&D for small firms (with average R&D expenditures of the previous 4 years as baseline); 40% for large firms.	current costs	Tax payable. No ceiling on eligible R&D.	2008: KRW 1911B (0.19% GDP)
Facilities R&HRD tax credit (temporary pgm.)	10% on volume	M&E	Tax payable. No ceiling on eligible R&D.	
	Other characteristics of the main tax incentive: No refund available but carry-forward available (M&E) up to 5 years. Korea also provides tax incentive for foreign R&D researchers through exemption (100%) of personal wage tax for the first 5 years (to be validated by Korea). Complete write-off of all current expenditures.			
	Recent significant changes: in 2008, increased credit rates (from 15% to 25% for small firms on current cost and from 7% to 10% for all firms on M&E); in 2010, new R&D tax incentives are expected for pre-designated strategic growth industries (30% for small firms, 20% for other firms) and original-sourcing-technology R&D (35% for small firms, 25% for other firms).			
NETHERLANDS				
Payroll withholding tax credit for R&D wages (permanent program with temporary measures)	50% (64% for start-ups) reduction on the first EUR 150,000 (EUR 220,000 in 2010) of R&D wage bill; 18% afterward.	Research wages and social contributions	Reduction of withholding tax on wages. Ceiling of EUR 14M for eligible R&D wage bill.	2003: EUR 329M (0.07% GDP) 2008: EUR 445M (0.07% GDP) 2009: n.a.
	For self-employed with at least 500 hours on R&D, income tax deduction of EUR 11,806 (EUR 12,031 in 2010). Additional EUR 5,904 (EUR 6,017 in 2010) for start-ups.		Tax payable	
Innovation income box (broader than R&D ncentives)	2010: decrease the effective income tax rate to 5% level	income from qualified R&D projects (broader than FM R&D)	Tax income	
	Other characteristics of the main tax incentive: The payroll withhodling tax credit works like refund (through wage tax system), while unused credit (from the innovation income box) can be carried-forward up to 5 years. Projects must be pre-approved with detailed information on cost. Complete write-off of all current expenditures.			
	Recent significant changes: 2009 and 2010: Rates and ceilings have been gradually increased (2008 rates were 42% for the first EUR 110,000 of R&D wage costs and 14% for the remaining (up to a ceiling of EUR 8M). 2009: R&D definition was extended to include development of services based on software; extended the eligible income from patents to income from all eligible R&D projects with more generous conditions (from effective tax rate of 10% to 5% and removal of the maximum amount of eligible income)			

2. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝ ΤΟ ΜΕΤΡΟ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΠΑΛΛΑΓΩΝ

Το **2007**, 52 επιχειρήσεις υπέβαλλαν αίτηση για φοροαπαλλαγή δαπανών E&A. Οι 45 εξ αυτών, για τις οποίες υπάρχουν στοιχεία, ζήτησαν φοροαπαλλαγές δαπανών ύψους €47,1 εκατ., από τα οποία εγκρίθηκαν το 76,5%, δηλαδή περίπου €36,4 εκατ. Τα ποσά που εγκρίθηκαν κάλυπταν από 0,8% μέχρι και 100% του αιτούμενου ποσού, με μέσο όρο ικανοποίησης των αιτημάτων περίπου 78%. Αυτό αποτελεί ένδειξη ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά των εγκριθεισών φοροαπαλλαγών αφορούσε στις επιχειρήσεις που είχαν ζητήσει τα μεγαλύτερα ποσά.

Το **2008**, 44 επιχειρήσεις υπέβαλλαν αίτηση για φοροαπαλλαγή δαπανών E&A. Οι επιχειρήσεις αυτές αιτήθηκαν €58,7 εκατ., από τα οποία εγκρίθηκαν το 88,1%, δηλαδή περίπου €51,7 εκατ. Τα ποσά που εγκρίθηκαν κάλυπταν από 30,9% μέχρι και 100% του αιτούμενου ποσού, με μέσο όρο ικανοποίησης των αιτημάτων περίπου 86,7%. Δηλαδή, είχε εγκριθεί το 88,1% του αιτούμενου ποσού και η μέση ικανοποίηση των αιτήσεων είχε ανέλθει σε 86,7%.

Το **2009**, 44 επιχειρήσεις υπέβαλλαν αίτηση για φοροαπαλλαγή δαπανών E&A. Οι 43 εξ αυτών (σε μια περίπτωση εκκρεμεί η πιστοποίηση) αυτές επιχειρήσεις, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, ζήτησαν φοροαπαλλαγές συνολικού ύψους €53,3 εκατ., από τα οποία εγκρίθηκαν το 90,3%, δηλαδή περίπου €48,1 εκατ. Τα ποσά που εγκρίθηκαν κάλυπταν από 15,8% μέχρι και 100% του αιτούμενου ποσού, με μέσο όρο ικανοποίησης των αιτημάτων περίπου 90,4%. Δηλαδή, είχε εγκριθεί το 90,3% του αιτούμενου ποσού και η μέση ικανοποίηση των αιτήσεων είχε ανέλθει σε 90,4%, δηλαδή καταγράφηκε άνοδος στο ποσοστό έγκρισης συνολικά.

Για το έτος **2010**, 34 επιχειρήσεις αιτούνται συνολικά φοροαπαλλαγές ύψους €55,4 εκατ. Από τις 34 επιχειρήσεις, στις 22 από αυτές έχουν εγκριθεί οι αντίστοιχες φοροαπαλλαγές, ενώ στις 12 εξ αυτών εκκρεμεί ακόμα η τελική πιστοποίηση. Για τις 22 επιχειρήσεις οι οποίες αιτήθηκαν συνολικά €28,4 εκατ.

εγκρίθηκαν συνολικά €27,7€, δηλαδή ποσοστό 97,4%, το υψηλότερο της τετραετίας 2007-2010, καθώς σε όλες τις υποθέσεις που έχει γίνει πιστοποίηση ποσού, εγκρίθηκε ποσό φοροαπαλλαγής, με το χαμηλότερο μάλιστα ποσοστό έγκρισης να είναι 68,1%. Έτσι, η μέση ικανοποίηση αιτούντων προσέγγισε το 97,8%.

Πίνακας 2.1. Συγκεντρωτικός πίνακας αιτήσεων και Εγκριθεισών φοροαπαλλαγών (2007-2010)

	2007	2008	2009	2010
Αριθμός Αιτήσεων Επ.χ.	52	44	44	34
Αριθμός Αιτήσεων (με στοχευμένα)	44	44	44	34
Αριθμός Εγκριθεισών	40	43	38	22
Αριθμός Αιτήσεων σε αναμονή			1	12
Συνολικό Αιτούμενο Ποσό	47.585.956,8 €	58.726.193,9 €	53.792.075,3 €	54.762.043,4 €
Συνολικό Αιτούμενο Ποσό (χωρίς στοχευμένα σε αναμονή)			53.295.187,4 €	28.428.772,6 €
Μέσο Αιτούμενο Ποσό	1.081.499,0 €	1.334.686,2 €	1.222.547,2 €	1.610.648,3 €
Συνολικό Εγκριθέν Ποσό	36.386.658,0 €	51.747.805,0 €	48.147.940,9 €	27.687.898,6 €
Μέσο Εγκριθέν Ποσό	909.666,4 €	1.203.437,3 €	1.267.051,1 €	1.258.540,8 €
Ποσοστό Εγκριθέντος Ποσού	76,5%	88,1%	90,3%	97,4%
Ποσοστό Μέσου Εγκριθέντος Ποσού	84,1%	90,2%	103,6%	78,1%
Μέση Ικανοποίηση Αιτήσεων (χωρίς στοχευμένα)	78,0%	86,7%	90,4%	97,8%

Πηγή: ΓΓΕΤ, επεξεργασία στοιχείων ΙΟΒΕ

Το 2007 εμφανίζονται 10 επιπλέον επιχειρήσεις από τις 52, για τις οποίες δεν διατίθενται στοιχεία ως προς το αιτούμενο ποσό, ή διαφορετικά η αίτηση αποσύρθηκε.

Για το 2010 η αίτηση μιας επιχείρησης ακυρώθηκε από την ίδια, συνεπώς δεν καταγράφηκε στα στοιχεία για το έτος αυτό.

Ο αριθμός των επιχειρήσεων που έχουν ζητήσει φορολογικές απαλλαγές για έξοδα Ε&Α παρουσιάζει μείωση το 2010 σε σχέση με την τριετία 2007-2009. Από 52 το 2007, ο αριθμός των αιτήσεων έχει πέσει σε 34 το 2010, παρουσιάζοντας πτώση της τάξης του 34,6%, δηλαδή στο 1/3. Παράλληλα όμως, τα συνολικά ποσά που οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις ζήτησαν να τους αναγνωριστεί ως δαπάνη Ε&Α και επομένως να εκπέσει της φορολογίας παρουσίασε μια αύξηση κατά 15%, από €47,6 εκατ. το 2007 σε €54,8 εκατ. το 2010, ενώ το μέσο ποσό φοροαπαλλαγής ανά επιχείρηση έχει σχεδόν αυξηθεί, από €1,1 εκ. το 2007 σε €1,6 εκατ. το 2010.

Κάτι άλλο εξίσου ενδιαφέρον που παρατηρείται από τα στοιχεία του πίνακα (2.1) είναι το γεγονός ότι το πιο πρόσφατο έτος (2010) ο αριθμός των επιχειρήσεων των οποίων οι αιτήσεις για φοροαπαλλαγές εγκρίθηκαν προσέγγισε το 100% (εκκρεμούν 12 αιτήσεις επιχειρήσεων). Το 2007 σχεδόν για το 90% των επιχειρήσεων που αιτήθηκαν φοροαπαλλαγή, εγκρίθηκε η σχετική αίτηση με μέση ικανοποίηση σχεδόν 78% του αρχικού ποσού που είχαν αιτηθεί. Το 2008 σχεδόν το σύνολο των αιτήσεων, 43 στις 44, εγκρίθηκε με αύξηση και της μέσης ικανοποίησης στο 86,7% του αρχικού ποσού. Το 2009 το 86% των αιτήσεων εγκρίθηκε, με κάλυψη στο 90,4% του ποσού που αιτήθηκε, ενώ τέλος, το 2010, για τις 22 επιχειρήσεις στις οποίες έχει σταλεί απάντηση στο αίτημα τους, σημειώνεται καθολική αποδοχή των αιτημάτων και σημαντική κάλυψη του αρχικού ποσού το οποίο αιτήθηκαν, δηλαδή στο 97,8%. Για το 2010 ο αριθμός των επιχειρήσεων που αιτήθηκε φοροαπαλλαγή μειώθηκε στις 34, ενώ το ποσοστό του εγκριθέντος ποσού συνολικά ως ποσοστό του κύκλου εργασιών των εταιρειών αυτών διαμορφώθηκε στο 6,8%, από 5,4% το 2009 και 6,2% το 2008.

Το συνολικό εγκριθέν ποσό ως ποσοστό των συνολικών αιτήσεων διαχρονικά αυξήθηκε σημαντικά το 2010, στα €1,6 εκατ., ενώ το 2007 το αντίστοιχο ποσό ήταν €1,1 εκατ., αύξηση δηλαδή κατά €530 χιλ.. Αντίθετα όμως, το μέσο εγκριθέν ποσό, δηλαδή το σύνολο των εγκριθέντων ποσών ως προς τις επιχειρήσεις που έλαβαν τελικά φοροαπαλλαγή, έχει σταθεροποιηθεί την περίοδο 2009-2010, ενώ και το 2008 δεν αποκλίνει σημαντικά. Συγκεκριμένα, το 2007 το αιτούμενο ποσό σε απόλυτες τιμές ανά επιχείρηση διαμορφώθηκε στα €910 χιλ., ενώ την περίοδο 2009-2010 περίπου στα € 1,26 εκατ..

Τέλος, ένα άλλο σημείο το οποίο αξίζει προσοχή είναι η σύνθεση των φοροαπαλλαγών που ζητήθηκαν και εγκρίθηκαν. Η τελευταία γραμμή του πίνακα 2.1 ονομάζεται «Μέση ικανοποίηση αιτούντων». Τα ποσοστά που εμφανίζονται σε αυτή είναι ένας απλός μέσος όρος των ποσοστών που προκύπτουν από τη διαίρεση των ποσών που εγκρίθηκαν και των συνολικών αιτούμενων φοροαπαλλαγών για κάθε επιχείρηση, δηλαδή της ικανοποίησης της κάθε αιτούσας επιχείρησης, χωρίς να σταθμίζεται το βάρος κάθε επιχείρησης με βάση τον κύκλο εργασιών της.

2.1: Ομαδοποίηση των επιχειρήσεων με βάση τη συχνότητα χρήσης του μέτρου φορολογικών απαλλαγών

Πίνακας 2.1.1. Συχνότητα χρήσης του μέτρου των φοροαπαλλαγών (2007-2010)

	1η φορά	2 φορές	3 φορές	4 φορές	Σύνολο
Αρ. Επιχ. (2007-2010)	63	19	12	11	105
Αρ. Επιχ. (2010)	13	3	7	11	34

Κατά τη διάρκεια των τεσσάρων αυτών ετών, από το 2007 μέχρι και το 2010, συνολικά 105 ελληνικές επιχειρήσεις έκαναν χρήση του μέτρου των φοροαπαλλαγών λόγω δαπανών E&A. Η πλειοψηφία αυτών, 63 από τις 105, δηλαδή το 60%, αιτήθηκαν φοροαπαλλαγές μόνο μία φορά. Σύμφωνα με τα στοιχεία για τις αιτήσεις φοροαπαλλαγών κατά τη διάρκεια αυτών των ετών, από τις 63 περιπτώσεις επιχειρήσεων που ζήτησαν μόνο μια φορά φοροαπαλλαγή, 32 αφορούν στο έτος 2007, 8 στο έτος 2008, 10 στο έτος 2009 και 13 στο έτος 2010. Ο συνολικός αριθμός των αιτήσεων το έτος 2010 ανήλθε σε 34. Αυτό σημαίνει ότι οι υπόλοιπες 23 επιχειρήσεις που αιτήθηκαν φοροαπαλλαγή για δαπάνες E&A το 2010, είχαν ωφεληθεί από το συγκεκριμένο μέτρο και στο παρελθόν. Μάλιστα, το 1/3 αυτών (11 από τις 34) έχουν αιτηθεί φοροαπαλλαγή κάθε χρόνο από το 2007 και στη συνέχεια. Επτά από αυτές αιτήθηκαν για τρίτη φορά το 2010, ενώ για τρεις επιχειρήσεις το 2010 ήταν η δεύτερη φορά που αιτήθηκαν φοροαπαλλαγής.

Συνολικά, κατά τη διάρκεια των τεσσάρων ετών (2007-2010), όπως φαίνεται και στους πίνακες 2.1.1. και 2.1.2., το 10,5% των επιχειρήσεων (11 επιχ.) αιτούνται κάθε χρόνο φοροαπαλλαγές τέτοιου τύπου, το 11,4% (12 επιχ.) έχουν αιτηθεί σε τρία από τα τέσσερα χρόνια, το 18,1% (19 επιχ.) έχουν αιτηθεί σε δύο από τα τέσσερα χρόνια, και το 60% (63 επιχ.) έχουν αιτηθεί μόνο μια φορά.

Πίνακας 2.1.2. Επανάληψη χρησιμοποίησης μέτρου φοροαπαλλαγών ανά έτος

	1η φορά	2 φορές	3 φορές	4 φορές	
2010	13	3	7	11	
2009	10	11	5		
2008	8	5			
2007	32				
Σύνολο	63	19	12	11	105

2.2: Προσδιορισμός των χαρακτηριστικών και διερεύνηση διαφορών μεταξύ των επιχειρήσεων που έχουν κάνει χρήση του μέτρου

Στις πρώτες 2 ενότητες αυτού του κεφαλαίου καταγράψαμε τον αριθμό των επιχειρήσεων που έχουν αιτηθεί φοροαπαλλαγές για δαπάνες Έρευνας και Ανάπτυξης κατά τη διάρκεια των τεσσάρων ετών της έρευνας μας και στη συνέχεια τις έχουμε κατηγοριοποιήσει ανάλογα με τη συχνότητα χρήσης του συγκεκριμένου μέτρου. Σε αυτή την ενότητα προχωράμε ένα βήμα παραπέρα και προσπαθούμε να προσδιορίσουμε τα είδη και τα χαρακτηριστικά αυτών των επιχειρήσεων.

Στον πίνακα 2.2.1 καταγράφεται ο αριθμός των επιχειρήσεων που αιτήθηκαν τις εν λόγω φοροαπαλλαγές το έτος 2010 ταξινομημένες ανάλογα με το μέγεθός τους, δηλαδή τον αριθμό των υπαλλήλων που αυτές απασχολούσαν κατά το συγκεκριμένο έτος. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην ανάλυση για το 2010 καταγράφεται μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων, για τις οποίες δεν έχει ακόμα πραγματοποιηθεί η πιστοποίηση (12 από τις 34), συνεπώς τα στοιχεία που παρατίθενται παρακάτω αναλύονται σε δύο πίνακες. Στον πρώτο πίνακα (2.2.1.) αναλύεται το σύνολο των εταιρειών που έχει αιτηθεί φοροαπαλλαγή, ενώ στον πίνακα 2.2.3 παρατίθενται μόνο οι εταιρείες για τις οποίες έχει πιστοποιηθεί το σχετικό αίτημα.

Από τα διαθέσιμα στοιχεία, όπως αυτά παρουσιάζονται στους πίνακες στη συνέχεια, παρατηρούνται τα παρακάτω:

Από τις 34 επιχειρήσεις που αιτήθηκαν φοροαπαλλαγές για δαπάνες E&A πραγματοποιηθείσες το έτος 2010, το 15% αυτών ήταν μεγάλες επιχειρήσεις (5

από τις 34), το 41% μεσαίες (14 από τις 34), το 24% μικρές (8 από τις 34), το 9% ήταν πολύ μικρές (3 από τις 34)², ενώ 4 εταιρείες εμφανίζονται χωρίς στοιχεία απασχολούμενων.

Πίνακας 2.2.1. Ταξινόμηση επιχειρήσεων που αιτήθηκαν φοροαπαλλαγή για δαπάνες E&A το 2010 ανάλογα με το μέγεθος τους (Αριθμού υπαλλήλων)

	Αριθμός επιχειρήσεων	Αιτούμενο Ποσό	Κύκλος εργασιών	Αριθμός εργαζομένων
Μεγάλες	5	30.120.106,4 €	427.684.285,1 €	2.236
Μεσαίες	14	18.006.354,5 €	207.749.051,6 €	1.267
Μικρές	8	5.058.757,6 €	32.732.129,3 €	234
Πολύ Μικρές	3	844.634,5 €	1.561.702,6 €	20
Χωρίς στοιχεία	4	732.190,5 €	1.617.447,7 €	-
Σύνολο	34	54.762.043	671.344.616	3.757

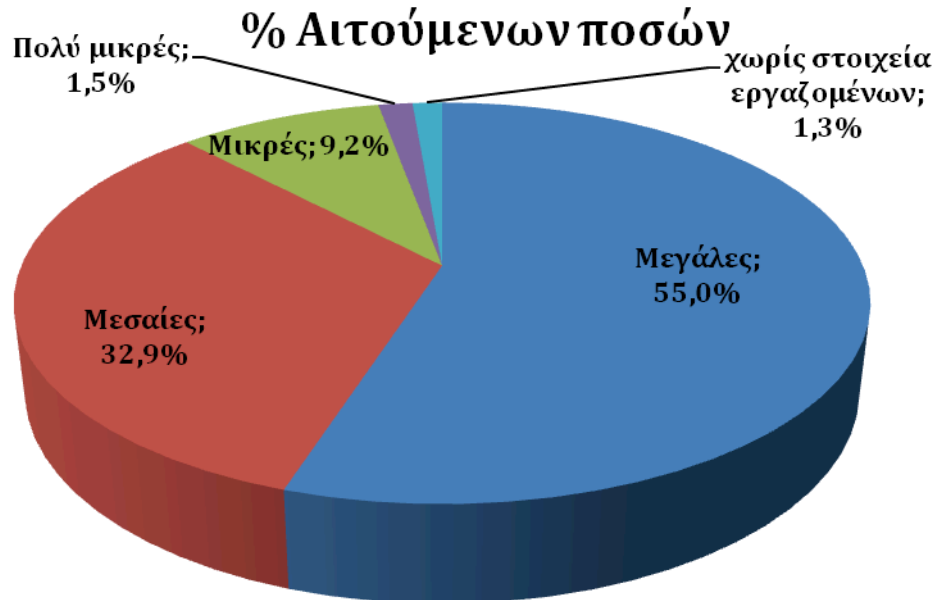
Πηγή: www.statbank.gr, www.startupgreece.gov.gr, ιστότοποι εταιρειών, * Εκτιμήσεις

Το συνολικό ποσό που αιτήθηκαν οι 34 αυτές επιχειρήσεις, €54,8 εκατ., αντιστοιχεί στο 8,2% του κύκλου εργασιών τους, ενώ το 2009 αντιστοιχούσε στο 6%.

Το ποσό που αφορά σε αιτήσεις μεγάλων επιχειρήσεων αντιστοιχεί στο 55% του συνολικού ποσού φοροαπαλλαγών του έτους 2010. Το αντίστοιχο ποσοστό για τις επιχειρήσεις μεσαίου μεγέθους είναι 32,9%, για τις μικρές 9,2% και για τις πολύ μικρές 1,5%.

² Σύμφωνα με το κριτήριο του αριθμού των απασχολούμενων, οι επιχειρήσεις στην Ελλάδα κατηγοριοποιούνται ως εξής: **Πολύ Μικρές** (μέχρι 10 εργαζόμενους), **Μικρές** (10 μέχρι 45 εργαζόμενους), **Μεσαίες** (45 μέχρι 250 εργαζόμενους) και **Μεγάλες** (πάνω από 250 εργαζόμενους).

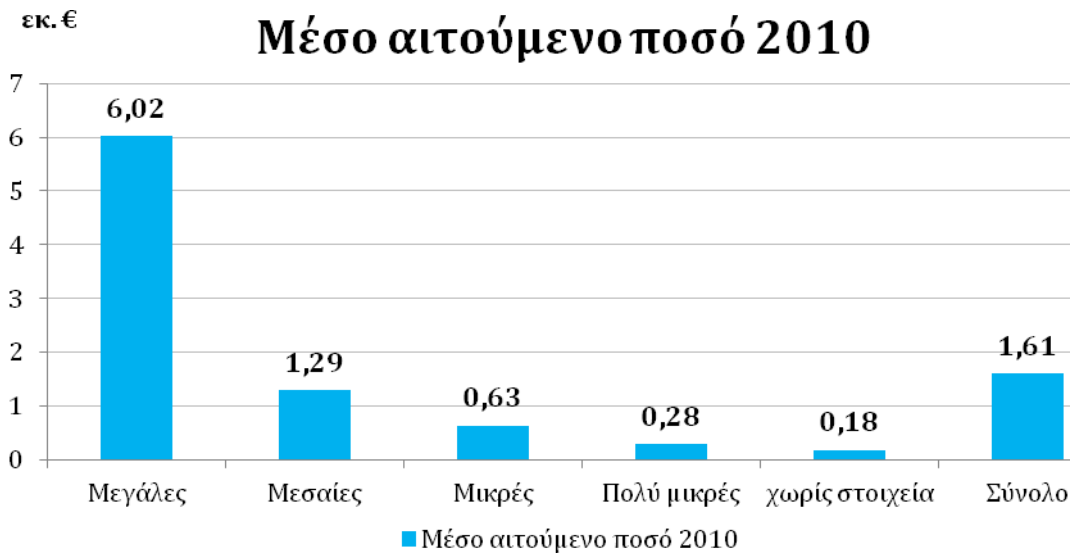
Διάγραμμα 2.2.1. Κατανομή απαιτούμενου ποσού φοροαπαλλαγών ανά κατηγορία επιχειρήσεων

Το μέσο αιτούμενο ποσό ανά επιχείρηση ανέρχεται σε περίπου €1,6 εκατ. Το ποσό αυτό όμως ποικίλει σημαντικά μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών επιχειρήσεων. Οι μεγάλες επιχειρήσεις αιτήθηκαν κατά μέσο όρο €6,0 εκατ., σχεδόν 5 φορές περισσότερα από τις μεσαίες (κατά μέσο όρο €1,28 εκατ.), η κάθε μία από τις οποίες με τη σειρά της αιτήθηκε σχεδόν 2 φορές το μέσο ποσό που αιτήθηκε κατά μέσο όρο μια μικρή (κατά μέσο όρο €0,63 εκατ.), ενώ οι πολύ μικρές επιχειρήσεις αιτήθηκαν κατά μέσο όρο €0,28 εκατ..

Πίνακας 2.2.2. Κατανομή αιτούμενου ποσού φοροαπαλλαγών για δαπάνες E&A επιχειρήσεων έτους 2010

Κατηγορίες	Μέγεθος Κατηγορίας	Αιτούμενο Ποσό 2010	Μέσο αιτούμενο ποσό 2010
Μεγάλες	5	30.120.106,38 €	6.024.021 €
Μεσαίες	14	18.006.354,45 €	1.286.168 €
Μικρές	8	5.058.757,61 €	632.345 €
Πολύ μικρές	3	844.634,47 €	281.545 €
χωρίς στοιχεία	4	732.190,50 €	183.048 €
Σύνολο	34	54.762.043 €	1.610.648

Πίνακας 2.2.2. Ταξινόμηση επιχειρήσεων που εγκρίθηκαν φοροαπαλλαγή για δαπάνες E&A το 2010 ανάλογα με το μέγεθος τους (Αριθμού υπαλλήλων)

	Αριθμός επιχειρήσεων	Αιτούμενο Ποσό	Πιστοποιημένο Ποσό	Μέσο εγκριθέν ποσό	Κύκλος εργασιών	Αριθμός εργαζομένων
Μεγάλες	2	9.579.541,7 €	9.110.680,2 €	4.555.340,1 €	200.727.937,4 €	1.336
Μεσαίες	10	14.220.198,4 €	14.063.903,9 €	1.406.390,4 €	182.574.457,5 €	848
Μικρές	6	4.129.796,2 €	4.026.876,6 €	671.146,1 €	25.973.306,0 €	144
Πολύ Μικρές	1	55.533,1 €	67.084,8 €	67.084,8 €	500.980,9 €	5
Χωρίς στοιχεία	3	443.703,2 €	419.353,2 €	139.784,4 €	403.676,0 €	-
Σύνολο	22	28.428.772,6 €	27.687.898,6 €	1.258.540,8 €	410.180.357,9 €	2.333

Όπως αποτυπώνεται στον προηγούμενο πίνακα, μόνο για τις 22 εταιρείες έχει πιστοποιηθεί ποσό φοροαπαλλαγής για το 2010. Συγκεκριμένα, οι 22 επιχειρήσεις έχουν αιτηθεί €28,4 εκατ. φοροαπαλλαγές, με τελική έγκριση των €27,7 εκατ., δηλαδή σχεδόν το σύνολο των αιτηθέντων. Στις 2 μεγάλες επιχειρήσεις το μέσο εγκριθέν ποσό ανήλθε στα €4,5 εκατ., τριπλάσιο έναντι του ποσού στις μεσαίες επιχειρήσεις €1,4 εκατ.. Στις μικρές επιχειρήσεις το μέσο εγκριθέν ποσό διαμορφώθηκε στα €0,67 εκατ., το 10πλάσιο έναντι του ποσού για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις (€0,06 εκατ.).

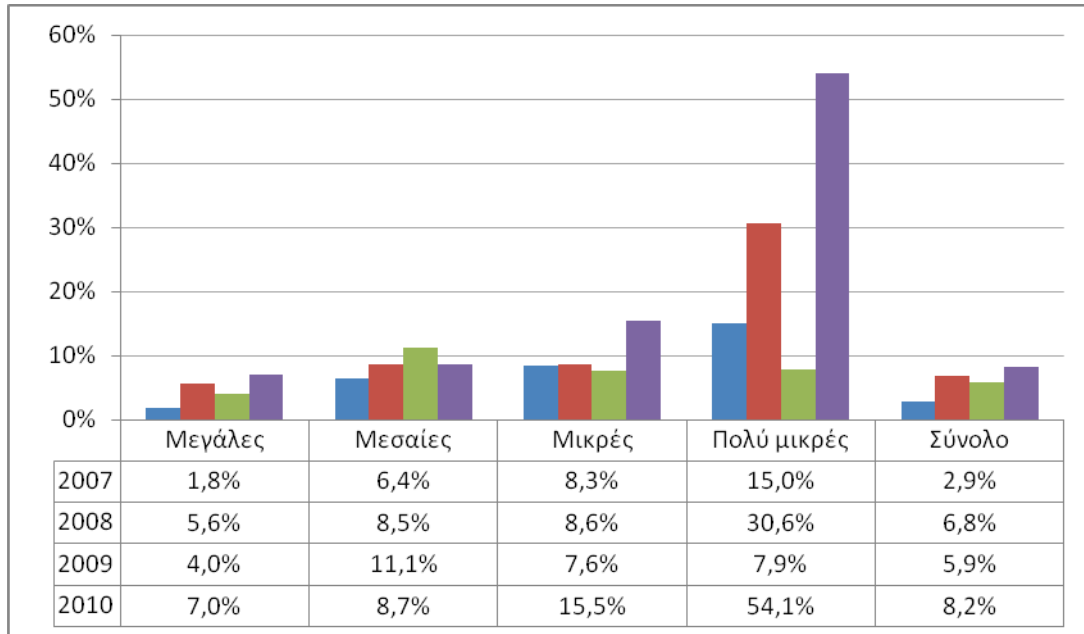
Το συνολικό ποσό που αιτήθηκαν όλες οι επιχειρήσεις τα έτη 2007, 2008, 2009 και 2010 ανήλθε σε περίπου €214,8 εκατ. Περιλαμβάνοντας για τα έτη 2009 και 2010 στοιχεία για τις επιχειρήσεις για τις οποίες έχουν εγκριθεί οι φοροαπαλλαγές το συνολικό ποσό που αιτήθηκαν ήταν €188,5 εκατ., ενώ το συνολικό εγκριθέν ποσό για φοροαπαλλαγές σε περίπου €164 εκατ., δηλαδή περίπου 87%.

Αν ανατρέξουμε στα οικονομικά και λογιστικά μεγέθη της κάθε επιχείρησης μπορούμε να εξάγουμε χρήσιμα συμπεράσματα σχετικά με αυτές και την αναλογία των φοροαπαλλαγών που αυτές έχουν αιτηθεί κατά την διάρκεια της υπό μελέτη περιόδου.

Στο παράρτημα του κεφαλαίου 2 παρατίθενται για κάθε έτος ξεκινώντας από το 2007 στοιχεία σχετικά με τις πωλήσεις για επιχειρήσεις που αιτήθηκαν φοροαπαλλαγές, ανά τάξη μεγέθους με βάση τον αριθμό των εργαζομένων.

Το 2010, το ποσό που οι επιχειρήσεις ζήτησαν να τους αναγνωριστεί ως δαπάνες E&A, και ως επακόλουθο να εκπέσουν της φορολογίας αντιστοιχούσε σε περίπου 8,2% του συνολικού κύκλου εργασιών τους. Τα έτη 2009, 2008 και 2007 το ποσοστό αυτό ανήλθε σε 5,9%, 6,8% και 2,9% αντίστοιχα. Προχωρώντας λίγο πιο βαθιά την ανάλυση μας διαπιστώνουμε ότι ο λόγος του αιτούμενου ποσού φοροαπαλλαγών προς τον κύκλο εργασιών διαφέρει σημαντικά μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών επιχειρήσεων.

Διάγραμμα 2.2.2 Αιτούμενες φοροαπαλλαγές ως ποσοστό των πωλήσεων ανά κατηγορία επιχειρήσεων

Από το στοιχείο διαπιστώνει κανείς ότι τα ποσά που ζητούν οι επιχειρήσεις να τους αναγνωριστούν ως δαπάνες E&A αποτελούν από 0,2% μέχρι 83,3% του κύκλου εργασιών τους. Οι μεγαλύτερες αιτήσεις για φοροαπαλλαγές ως ποσοστό των πωλήσεων έχουν γίνει από τις πολύ μικρές επιχειρήσεις. Ειδικά τα δύο τελευταία χρόνια της ανάλυσης, το ποσοστό αυτό έχει διαφοροποιηθεί πολύ σε σχέση με τις άλλες κατηγορίες.

2.3: Σύνδεση των καθαρών αποτελεσμάτων υφιστάμενων δομών στήριξης και των τεχνοβλαστών με τη φορολογική πολιτική

Στην παρακάτω ενότητα αξιολογούνται τα οικονομικά αποτελέσματα φορέων δομών υποδοχής και φιλοξενίας επιχειρήσεων αλλά και των επιχειρήσεων τεχνοβλαστών που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο πολιτικής στήριξης της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας.

Μία από τις πρωτοβουλίες που έχουν υλοποιηθεί στην κατεύθυνση αυτή είναι η οργάνωση και λειτουργία Επιστημονικών Τεχνολογικών Πάρκων (ΕΤΕΠ). Στα ΕΤΕΠ συνήθως εγκαθίστανται φορείς όπως Ακαδημαϊκά και Ερευνητικά Ιδρύματα και Ινστιτούτα, μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις και φορείς υποστήριξης και μεταφοράς τεχνολογίας. Στο πλαίσιο των ΕΤΕΠ παρέχονται υψηλού επιπέδου εξειδικευμένες υπηρεσίες όπως:

- Υποδομές και υπηρεσίες Θερμοκοιτίδας (χώροι γραφείων και εργαστηρίων, γη κλπ)
- Κοινόχρηστες υπηρεσίες όπως τηλεπικοινωνιακή υποδομή, δίκτυα, συνεδριακοί χώροι, βιβλιοθήκη, εστιατόριο κλπ
- Δικτύωση με ερευνητικά εργαστήρια και πρόσβαση σε μεγάλες υποδομές
- Διεθνή δικτύωση με επιχειρήσεις, ερευνητικά ιδρύματα, φορείς κλπ
- Συμβουλευτικές υπηρεσίες (πρόσβαση σε χρηματοδότηση, κατάρτιση, επιχειρηματικός σχεδιασμός και ανάπτυξη, μάρκετινγκ, διεθνή δικτύωση κλπ)
- Μεταφορά Τεχνολογίας και Καινοτομίας και Διαχείριση Διανοητικής Ιδιοκτησίας.

Στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή δηλαδή, τα ΕΤΕΠ παίζουν το ρόλο που έπαιξαν οι Βιομηχανικές Περιοχές στη βιομηχανική εποχή. Ο ρόλος της δικτύωσης και της συνεργασίας είναι όμως καθοριστικός για την επιτυχία τους.

Ενδεικτικά στον παρακάτω πίνακα αναφέρουμε ορισμένα τεχνολογικά πάρκα και τα οικονομικά τους στοιχεία. Σκοπός της ανάλυσης είναι να προσδιοριστεί το κόστος παροχής φορολογικών κινήτρων για το πρώτο διάστημα λειτουργίας τους.

Πίνακας 2.3.1: Καθαρά αποτελέσματα τεχνολογικών πάρκων το πρώτο διάστημα λειτουργίας τους και σήμερα

Πάρκο	Αρ επιχ.	Ίδρυση	Καθαρά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές) χρήσεως προ φόρων (ευρώ)				
			3ο έτος	4ο έτος	5ο έτος	2010	2009
Επιστημονικό Πάρκο Πατρών Α.Ε.	20	1990				-376.579	-25.497
Τεχνοπολις Θεσσαλονίκης Α.Ε.	6	2002	-167.378	-211.619	566.069	2.022.184	66.296
Τεχνολογικό Πάρκο Θεσσαλίας Α.Ε.	5	2002	-85.561	-63.071	-56.467	9.353	49
Επιστημονικό Και Τεχνολογικό Πάρκο Ηπείρου Α.Ε.	17	2004	-30.167	19.567	33.543	20.996	33.543

Πηγή: Επεξεργασία Hellastat

Στον πίνακα αποτυπώνονται τα Καθαρά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές) χρήσεως προ φόρων (ευρώ) για το 3ο έως 5ο έτος λειτουργίας των πάρκων αλλά και τα πρόσφατα οικονομικά στοιχεία (2010,2009). Από την ανάλυση φαίνεται ότι το Επιστημονικό Πάρκο Πατρών που έχει ιδρυθεί ήδη από το 1990 είναι ζημιογόνο τα έτη 2009,2010 ενώ τα υπόλοιπα τρία που έχουν ιδρυθεί από το 2002 και μετά είναι ζημιογόνα έως και το 3ο έτος λειτουργίας ενώ αρχίζουν σταδιακά να έχουν κέρδη μετά το 4ο ή 5ο έτος. Έτσι, το 4ο έτος λειτουργίας τους τόσο το Τεχνόπολις Θεσσαλονίκης όσο και το Τεχνολογικό Πάρκο Θεσσαλίας παραμένουν ζημιογόνα, ενώ μικρά κέρδη έχει το Επιστημονικό και Τεχνολογικό Πάρκο Ηπείρου. Από το 2005 στην κερδοφορία γυρνάνε εκτός από το Πάρκο Ηπείρου και το Πάρκο Θεσσαλίας. Μάλιστα το 2009 και το 2010 και τα τρία πάρκα έχουν θετικά αποτελέσματα.

Μέσα στα τεχνολογικά πάρκα φιλοξενούνται επιχειρήσεις όλων των νομικών μορφών, ενώ δύναται οι επιχειρήσεις αυτές να έχουν έδρα ή υποκαταστήματα εντός του τεχνολογικού πάρκου ή και σε περισσότερα από ένα τεχνολογικά πάρκα κλπ.

Μια άλλη δομή στήριξης των επιχειρήσεων είναι οι θερμοκοιτίδες. Οι θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων (Business incubators) λειτουργούν ως δομές στέγασης νεο-ιδρυθέντων εταιρειών. Οι θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων υποδέχονται στους χώρους τους νέες και κατά κύριο λόγο καινοτόμες εταιρείες (incubatees), στις οποίες προσφέροντας υποδομές και υπηρεσίες, τις βοηθούν όχι μόνον να επιβιώσουν, αλλά να αναπτυχθούν σε ανταγωνιστικές επιχειρηματικές μονάδες. Οι επιχειρήσεις παραμένουν μέσα στις θερμοκοιτίδες μέχρι το στάδιο ωρίμανσής τους, οπότε και κρίνεται σκόπιμο και εφικτό πια για τις εταιρείες να εγκαταλείψουν το “προστατευμένο” επιχειρησιακό περιβάλλον της θερμοκοιτίδας με στόχο την αυτονόμησή τους σε όλα τα επίπεδα λειτουργίας τους. Σημειώνεται ότι οι θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων δύναται να έχουν έδρα και μέσα σε τεχνολογικά πάρκα.

Τόσο οι θερμοκοιτίδες όσο και τα τεχνολογικά πάρκα αναφέρονται και ως «τεχνοκυψέλες». Οι τεχνοκυψέλες είναι εκείνες οι δομές που παρέχουν στις εγκατεστημένες επιχειρήσεις:

- χώρους με κατάλληλη υποδομή,
- κεφάλαια στήριξης επενδύσεων
- παροχή εξειδικευμένων συμβουλών επί τεχνικών, νομικών, οργανωτικών και χρηματοοικονομικών θεμάτων.

Συνήθως, στις παραπάνω δομές στήριξης λειτουργούν εταιρείες τεχνοβλαστοί. Τεχνοβλαστοί είναι οι επιχειρήσεις οι οποίες συστήνονται με συγκεκριμένο σκοπό, ήτοι την αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και της τεχνογνωσίας που αναπτύχθηκε από Δημόσιους Οργανισμούς Παραγωγής Γνώσης στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό ή και από ερευνητές σε Δημόσιο Οργανισμό Παραγωγής Γνώσης στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό. Οι τεχνοβλαστοί

προωθούν δηλαδή την εμπορική αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και της τεχνογνωσίας.

Η σύσταση των τεχνοβλαστών διέπεται από συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι οι τεχνοβλαστοί πρέπει απαραίτητα να είναι Α.Ε. ή Ε.Π.Ε και να ανήκουν κατά πλειοψηφία, δηλαδή σε ποσοστό > 50%, σε ιδιώτες επενδυτές συμπεριλαμβανομένων και των ερευνητών, ή σε νομικά πρόσωπα του ιδιωτικού τομέα και όχι σε δημόσιους οργανισμούς, δηλαδή ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ του δημόσιου τομέα, με την εξαίρεση των χρηματοπιστωτικών φορέων του Δημοσίου. Οι όροι και οι προϋποθέσεις συμμετοχής του Δημόσιου Οργανισμού Παραγωγής Γνώσης ή και των ερευνητών εμφανίζονται και στο καταστατικό ίδρυσης του τεχνοβλαστού. Γενικά οι εμπλεκόμενοι στη δημιουργία των spin-off είναι α) ο οργανισμός παραγωγής γνώσης, β) οι ερευνητές ή ερευνητής που παρήγαγε τα ερευνητικά αποτελέσματα, γ) οι επιχειρηματίες, και δ) οι επενδυτές.

Ενδεικτικά παρακάτω παρουσιάζονται τα Καθαρά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές) χρήσεως προ φόρων (ευρώ) για το 3ο έως 5ο έτος λειτουργίας υφιστάμενων τεχνοβλαστών (ο πίνακας είναι ενδεικτικός) αλλά και πρόσφατα οικονομικά στοιχεία (2010, 2009).